

Riksdagens protokoll

2004/05:89

Fredagen den 11 mars

Kl. 09.00 – 11.32

Protokoll
2004/05:89

1 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 mars kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Göran Persson.

2 § Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att *torsdagen den 24 mars kl. 9.00* skulle statsminister Göran Persson lämna information om Europeiska rådets möte den 22–23 mars.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2004/05:438

Till riksdagen

Interpellationen 2004/05:438 av Jörgen Johansson (c) om fastighets-
taxeringen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor och hög arbetsbelastning.

Finansdepartementet

Pär Nuder

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

4 § Svar på interpellation 2004/05:427 om uppskov med fastighets- skatten

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Lars Gustafsson har frågat mig om jag avser att ändra reglerna för uppskov med fastighetsskatten.

Lars Gustafsson tar upp två olika slags skattefrågor i interpellationen. Den ena handlar om fastighetsskatt och den andra om uppskov med beskattningen av kapitalvinst vid försäljning av fastighet.

När det gäller fastighetsskatten finns det inte några regler som ger rätt till uppskov med betalning av skatten. Däremot gäller att fastighetsskatt inte tas ut under de första fem åren efter det att huset är färdigställt. Under de fem följande åren tas halv fastighetsskatt ut.

När det gäller reglerna om uppskov med kapitalvinstbeskattningen finns det särskilda regler om uppskovsavdrag. Dessa innebär att det finns möjlighet att under vissa förutsättningar få uppskov med beskattningen av kapitalvinsten när man säljer sin villa eller bostadsrätt och köper en ny bostad.

Lars Gustafsson nämner ett särskilt fall där en person sålt sin gamla bostad och köpt en tomt där ett nytt hus skulle uppföras. Den anlitate byggfirman uppfyllde dock inte sitt åtagande och huset färdigställdes inte inom sådan tid att personen kunde få uppskovsavdrag.

För att få uppskovsavdrag ska den skattskyldige ha avyttrat en permanentbostad, ursprungsbostaden, och förvärvat eller avse att förvärva en ny bostad, ersättningsbostaden. Den skattskyldige måste ha bosatt sig i ersättningsbostaden senast den 2 maj andra året efter det år då hon eller han sålde ursprungsbostaden. Reglerna innebär alltså att den som vid byte av bostad inte har hunnit flytta in i den nya bostaden inom den angivna tiden måste betala skatt på kapitalvinsten på den gamla bostaden.

Tanken bakom uppskovsavgiftsreglerna är att de ska gälla för bostadsbyten i ordets verkliga mening. Tidsgränserna för nyanskaffning och bosättning är anpassade häfter.

Den speciella situation som Lars Gustafsson tar upp i interpellationen är i grunden inte ett skatteproblem och bör därför inte hanteras inom ramen för skattesystemet. Några undantagsregler avseende tidsgränserna för uppskovsavdrag är inte aktuella.

Anf. 2 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret. Efter finansministerns svar måste jag tyvärr konstatera att det måste till stora naturkatastrofer som drabbar ett stort antal svenskar för att den socialdemokratiska regeringen ska kunna rubba på regler som på ett orimligt och inhumant sätt drabbar medborgare. Så skedde efter naturkatastrofen i Sydostasien med arvs- och gåvoskatterna. Så sker nu också efter stormen i södra Sverige. För oss kristdemokrater är det lika illa om en enda människa drabbas av orimliga regler som om tusentals skulle göra det. För den enskilde är det en lika stor katastrof.

I min interpellation tar jag upp exempel som rör uppskovsregler för realisationsvinstbeskattning vid försäljning av fastigheter. Liknande frågeställning kan delvis också appliceras på fastighetsskatten.

Fastighetsbeskattningen skiljer sig på flera sätt från annan kapitalvinstbeskattning, exempelvis när det gäller skattesatser och uppskovsregler. Vid försäljning av privat fastighet ges möjlighet att överföra eventuell realisationsvinst till en nyanskaffad fastighet. Den maximala uppskovstiden vid nybyggnation, större renovering eller tillbyggnad av den nya fastigheten är två år. Efter två år ska man också ha flyttat in i den nya bostaden.

Som det visat sig i det återopade fallet kan helt oförutsebara och opåverkbara situationer uppstå som omöjliggör en inflyttning efter två år. I det aktuella fallet har en fastighetsägare sålt sitt radhus och fått uppskov med reavinstskatten då han ska bygga sig en ny villa. Hela försäljningsbeloppet för radhuset, inklusive reavinsten, investerades i det nya huset. När byggnationen kommit en bra bit på väg och väggar rests vägrade byggföretaget att färdigställa huset enligt avtal och lämnade bygget och därmed fastighetsägaren i sticket.

I denna situation kontakter så fastighetsägaren skattemyndigheten och begär ett förlängt uppskov med reavinstbeskattningen så att tvisten med byggföretaget kan avgöras och huset färdigställas för inflyttning. Skattemyndigheten meddelar då att man inte kan bevilja förlängt uppskov, oavsett skäl, och att man kommer att överlämna ärendet till kronofogdemyndigheten för indrivning.

Eftersom hela försäljningssumman för den gamla bostaden investerats i det nya huset, finns det självfallet inga likvida medel att betala någon reavinstskatt med. I praktiken innebär detta att staten via skattemyndigheten är den som till sist slår undan fötterna på den drabbade husägaren genom att förvägra honom förlängt uppskov. Han får liksom skylla sig själv.

Gällande uppskovsregler är således utformade på ett sätt som innebär att man utan egen förskyllan kan hamna i personlig ekonomisk konkurs. Om uppskovsreglerna utformas så att en förlängning av uppskovet kunde beviljas skulle den aktuella problematiken minimeras. Det är uppenbart att regelverket måste ses över för att undvika att personer oförskyllt kan hamna i orimliga situationer på grund av ett ogenomtänkt och stelbent regelverk.

Nuvarande maximala uppskovstid på två år kan visa sig vara väl snålt tilltagen. För de personer som inte väljer att uppföra ett nyckelfärdigt hus i ett stadsplanerat område, utan kanske vill bygga sig ett lösvirkeshus nära naturen, kan två år vara en kort tid för att hinna färdigställa sitt nya hus. För att ordna med tomt, ritningar, bygglov, entreprenörstid och få huset inflyttningsklart måste alla delar flyta på utan problem. Det fordras ju inte stor fantasi för att inse att förseningar kan uppkomma under byggtiden som inte är helt ovanliga, exempelvis konkurs hos byggföretag, tvister, leveransförseningar och oväder.

Det är bara några månader sedan som södra Sverige drabbades av en storm med orkanvindar. Flera hus stormskadades och dessa fordrar nu omfattande reparationer. Om ett nybyggt hus under uppförande drabbats av storm eller lagts i spillror skulle en fastighetsägare som begärt uppskov med reavinstbeskattning kunna hamna i motsvarande omöjliga situation. Den tid det skulle ta att få klart med försäkringsbolag och återuppföra det raserade huset hade med råge passerat de två år som uppskovstiden är maximerad till.

Jag förväntar mig och föreslår därför följande åtgärder för att undvika att fastighetsägare oförskyllt ska hamna i nämnda situation. Nuvarande fall som det just nämnda läggs vilande tills det nya regelverket kan träda i kraft. Förlängt uppskov med reavinstbeskattningen ska under vissa förutsättningar kunna beviljas, och uppskovstiden ska utökas till maximalt tre år. Förlängt uppskov med fastighetsskatten ska också ses över och under vissa förutsättningar kunna beviljas då motsvarande kan hända

där. Till slut behövs en översyn av regelverket kring själva fastighetsbeskattningen totalt sett med motsvarande inriktning.

Anf. 3 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Lars Gustafsson riktar sin ilska mot fel mål. Faktum är att den här enskilde fastighetsägaren är drabbad beroende på att en byggfirma inte har gjort det som byggfirman enligt kontrakt alldeles uppenbart, även om jag är förhindrad att diskutera det enskilda fallet, åtagit sig att göra. Detta är naturligtvis oerhört beklagligt för den enskilde, men det motiverar inte en förändring i skattelagstiftningen. Vi har ett upphovsregelsystem som fungerar tillfredsställande. Det är ytterst ovanliga fall som interpellanten pekar på.

Vad som är intressantare att diskutera är det som ligger bakom interpellationen, nämligen Kristdemokraternas allmänna syn på såväl kapitalbeskattningen som framför allt fastighetsskatten. Här skiljer vi oss åt på en betydande punkt. Jag anser nämligen att fastighetsskatten är en stabil, bra skattebas – den inbringar ungefär 20 miljarder kronor till statskassan årligen – medan Kristdemokraterna vill avskaffa fastighetsskatten med de statsfinansiella konsekvenser som det skulle få. 20 miljarder är, som Lars Gustafsson vet, väldigt mycket pengar. Det motsvarar hela kostnaden för alla barnbidrag eller lönen för 80 000 sjuksköterskor.

Interpellationen handlar om två saker. Det ena är ett enskilt fall där det i grund och botten inte är skattesystemet utan en byggfirma som inte har gjort det som byggfirman skulle göra som är problemet. Det andra är fastighetsskatten. Därför bör väl debatten handla om just fastighetsskatten, och där konstaterar jag att vi har helt olika uppfattningar. Det skulle få betydande konsekvenser för våra möjligheter att finansiera välfärden om Kristdemokraternas skattepolitik skulle genomföras.

Fastighetsskatten är en stabil skattebas, och den bör vi värna om, inte minst i ljuset av den internationella skattekonkurrens som råder i dag.

Anf. 4 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Som tur är var jag beredd på detta, att prata om helt andra saker. Nu är inte problemet den kristdemokratiska skattepolitiken utan den skattepolitik som Pär Nuder bedriver. Det är ju därför jag tar upp problemet. Och man kan inte bortse från effekter i själva skattereglerna utan att ta upp hela paketet. Man kan inte bortse från detta om det finns regler som visar sig vara felaktiga.

Jag vill påpeka att ett förlängt uppskov med realisationsvinstbeskattningen i praktiken inte medför något bortfall från statsinkomsterna men ökar möjligheterna till fler arbetstillfällen i byggsektorn samtidigt som risken för människor som vill skapa sig ett nytt hem minskar. Det som medför problem med den nuvarande utformningen av reglerna är att de värst drabbar låg- och medelinkomsttagare som har sitt sparade kapital i sin gamla fastighet. Det kan röra sig om industriarbetare, sjukvårdspersonal, forskollärare och så vidare som inte har ett antal hundra tusen kronor i en buffert att betala med om denna situation skulle uppkomma.

Hela förutsättningen för att bygga sig ett hus är att man kan överföra realisationsvinsten obeskattad in i det nya huset. Annars hade ju aldrig någon transaktion kommit till stånd. Hela syftet med uppskovsmöjligheten i realisationsvinstbeskattningen är att möjliggöra för människor att

byta till ett bättre boende. Dessutom bidrar uppskovet till att skapa fler arbetsstillfällen inom byggsektorn. Frågeställningen är också mer än en skattefråga. Det är också en konsumentfråga. Ur ett konsumentskyddsperspektiv är reglerna uppenbart otillräckliga. De borde få många människor att tveka när de väljer att skaffa sig bostad.

Det är uppenbart att det heltäckande konsumentskydd som gäller inom den privata sfären inte existerar gentemot staten när människor oförskyllt hamnar i kläm, som i det här fallet. När de får sin framtid spolierad genom en liten abrovink, vill jag säga, i skattelagstiftningen som inte är verklighetsanpassad eller tar hänsyn till oförutsedda situationer uppmanar det direkt till lägre skattemoral.

Det finns mycket tunga skäl att revidera nuvarande uppskovsregler, som jag har redovisat, i fastighetsbeskattningen, och då särskilt när det gäller reavinstbeskattningen. Det är ingen vinst för samhället, som i det nämnda exemplet, att en enskild person sätts i konkurs. Att försöka driva in en skatt som normalt sett inte skulle ha utfallit till betalning vid ett givet tillfälle samtidigt som ett förlängt uppskov skulle ha gällt för fastighetsägare för att färdigställa sin bostad kan liknas vid att skjuta flugor med hagelgevär. Det kan visa sig att det inte finns realiserbara värden att finansiera skatten med.

Det borde vara bekant för finansministern att skattemyndigheterna inte accepterar brädor, tegelpannor eller kylskåp som skattelikvid. Till detta kommer att det är fråga om en redan nedstämd person i en pressad situation och allt vad detta kan medföra i andra sociala kostnader. Systemet med fastighetsbeskattningen måste ta hänsyn till vissa grundläggande skatterättsliga principer, som finansministern givetvis inte vill stå bakom: likviditetsprincipen, neutralitetsprincipen och så vidare.

Som jag nämnde i mitt förra anförande finns det bara en förnuftig lösning på det problem som jag har pekat på. Det är att se över reglerna så att det finns möjlighet till ett förlängt uppskov i vissa fall och att de fall som nu finns kan få ligga och vila tills reglerna träder i kraft.

Anf. 5 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Lars Gustafsson nämnde någonting viktigt i sammanhanget, nämligen den konsumentpolitiska aspekten i relationen mellan konsumenten och näringsidkaren. Därför är det så, när det gäller avtal mellan konsument och näringsidkare som rör just uppförande och om- eller tillbyggnad av småhus, att skyddet har stärkts från och med den 1 januari 2005. De nya reglerna innebär bland annat att avtalsskyddet alltid ska vara tvingande till konsumenternas förmån. Det införs bland annat regler som ska säkerställa att småhusentreprenader färdigställs, ett så kallat färdigställandeskydd. Detta skydd, som är obligatoriskt, sker genom en försäkring eller en bankgaranti. Skyddet täcker de kostnader som uppstår för konsumenter om näringsidkare inte slutför arbetet och får tas i anspråk så snart konsumenten har rätt att häva avtalet på grund av näringsidkares dröjsmål.

Det är det här som debatten naturligtvis borde handla om, relationen mellan den enskilde konsumenten och näringsidkaren, relationen mellan i det här fallet en enskild och en byggfirma. Det är den relationen som är problematisk i sammanhanget.

Prot. 2004/05:89

11 mars

Svar på
interpellationer

Sedan säger Lars Gustafsson att han inte vill diskutera Kristdemokraternas skattepolitik. Det förstår jag. Det finns ju en punkt som är föga uppmärksammas i den skattepolitiska debatten. Det handlar inte om att Kristdemokraterna vill avskaffa förmögenhetsskatten och fastighetsskatten utan det handlar om deras principiella hållning i skattepolitiken, nämligen att skattetrycket i Sverige bör tas ned till genomsnittlig europeisk nivå.

Detta borde diskuteras i betydligt större omfattning än vad som sker i dag, för det skulle innebära att vi från dagens skattetryck på ungefär 50 % skulle ta ned skatterna med tio procentenheter. Det motsvarar ett skattebortfall på ungefär 250 miljarder kronor. Och det duger inte att, som man gör i Kristdemokraternas skattepolitiska motion, säga att detta ska ske på sikt. För det är just på sikt, under de kommande 10–20 åren, som påfrestningarna på välfärdssystemen kommer att bli som allra kraftigast, när dagens 60–65-åringar blir 80–85 år.

Jag förstår att Kristdemokraterna inte vill diskutera sin skattepolitik. Man vill mörka sina långsiktiga ambitioner och i stället diskutera annat. Men vi kommer att fortsätta diskutera Kristdemokraternas långsiktiga skattepolitik.

Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Till skillnad från finansministern har jag engagerat mig i ett personligt fall, en människa som råkat mycket illa ut och att det finns fler som kan göra det med nuvarande regler. Då är Kristdemokraterna beredda att ompröva sitt ställningstagande i de här detaljerna, för det har ingenting med skattesystemet rätt över att göra.

Sedan vill jag bara påtala för finansministern att med tanke på arbetslösheten, underskotten och de stora sociala kostnaderna för människor som inte går till jobbet är 20 miljarder bara en bråkdel. Det är bara en bråkdel i förhållande till den femtedel som ni inte har lyckats sysselsätta. Jag ger mig inte in på den här abrovinken. Vi kan ta den senare.

Sedan kommer jag fram till detta fall. Varför ska det vara två år, finansministern? Det kan vara ett och ett halvt år. Det kan bara vara ett halvår. Jo, för att människor måste bygga sina hus och det tar en viss tid. Alla har inte miljontals kronor att göra det med. Då är det de fattigaste, om jag uttrycker det så, dem med lägst inkomster, som drabbas, de som har sitt sparade kapital i fastigheten. Då är det bara min vädjan till finansministern att se över de här uppskovsreglerna och se till att inte människor som redan har det svårt råkar ännu värre ut på grund av att man inte har tänkt på detta.

Till sist, herr talman, vill jag påtala att för de fastighetsägare som råkat in i motsvarande situation finns det uppenbarligen bara ett hopp. Det är att vänta till september 2006, då den nya borgerliga regeringen kan hjälpa de drabbade fastighetsägarna att ändra ett orimligt regelverk inom fastighetsbeskattningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 7 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Yvonne Andersson har frågat mig om ett nationellt forskningsprogram om säkerhet, hur ett sådant kan dra nytta av befintlig kompetens inom försvarsindustrin samt hur vi ska förbereda oss för att delta i EU:s satsningar på *Security* i det kommande ramprogrammet för forskning.

Jag delar Yvonne Anderssons uppfattning att den senare tidens händelser, både terroristhandlingar som den 11 september och 2004 i Madrid och naturkatastrofer som tsunamin och den svåra stormen i Syd- och Mellansverige, har tydliggjort vårt samhälles ökade sårbarhet och lyft fram säkerhetsfrågornas ökade betydelse. Yvonne Andersson pekar på hur försvarsindustrin kan bidra till en stärkt säkerhetsberedskap liksom att det är angeläget att ett nationellt forskningsprogram inom säkerhet startas.

Som en uppföljning av EU:s säkerhetsstrategi *A Secure Europe in a Better World*, som presenterades vid toppmötet i Thessaloniki 2003, tog EU-kommissionen 2004 initiativ till ett förberedande program inom säkerhetsforskning. Regeringen tillsatte kort därefter den arbetsgrupp under ledning av Vinnova och med deltagande av försvarsmyndigheter, som Yvonne Andersson nämner i sin interpellation. Syftet med uppdraget var att utforma en nationell strategi inom säkerhetsforskning för att bland annat stärka Sveriges engagemang i EU:s säkerhetsforskningsprogram. Uppdraget avrapporterades till regeringen den 31 januari 2005, alltså för sex veckor sedan, och innehåller en rad förslag som berör flera departement i Regeringskansliet.

Forskning inom säkerhetsområdet bedrivs redan i Sverige. Det visar en kartläggning som gjorts med anledning av att Department of Homeland Security i USA inbjuder internationella forskargrupper att delta i säkerhetsforskningsaktiviteter i USA. Detta bekräftas av att det svenska deltagandet i första ansökningsomgången i EU:s säkerhetsforskningsprogram var högt – till och med mycket högt.

Det förslag till nationell säkerhetsforskningsstrategi som Vinnova har lämnat till regeringen kommer att behandlas snarast. Det kom tyvärr för sent för att kunna behandlas i samband med forskningspropositionen. Jag anser att Sverige har goda förutsättningar att delta framgångsrikt i ett eventuellt säkerhetsforskningsprogram inom EU:s sjunde ramprogram som kommissionen föreslagit. Frågorna om hur vi bäst ska förbereda oss och hur Saabs kompetens på området kan tas till vara är sådant som vi får ta med oss i den fortsatta hanteringen av strategin. Den senare frågan berörs redan i den av regeringen nyligen presenterade strategin inom flyg- och rymdområdet.

Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret. Det finns naturligtvis anledning till att just jag ställer den här interpellationen. Den handlar inte direkt om det utskottsområde som jag är ansvarig för för närvarande. Men jag tycker att detta är väldigt viktigt – vår sårbarhet när det gäller samhällssäkerhet. Vi har sett hur det ser ut i samband med de katastrofer som vi så väl

*Svar på
interpellationer*

känner till. Vi ser att det är viktigt att vi utifrån ett nationellt perspektiv kan utnyttja våra resurser.

Det har skett neddragningar inom försvaret, men vi har mycket kompetens i vårt land. Det är kompetens som är kopplad till universitetsforskning och till utbildningar av olika slag. Jag skulle vilja hävda att vi i vårt land är så unika när det gäller det systemteoretiska och tekniska perspektiv som finns inom försvarsindustrin, att vi har en tillverkning som man skulle kunna beskriva som att den sker från ax till limpa och att en sådan inte finns någon annanstans i världen på det sätt som den finns i Sverige.

Vad är det som nu händer med försvarsneddragningar och annat? Jag märker det väl i min hemstad där vi har Saab. Jo, vi riskerar att en otroligt väl utvecklad spetskompetens försvinner ur landet. Samtidigt har vi ett samhälle där sårbarheten är så tydlig inför katastrofer. Då blir naturligtvis kravet, eller förväntan, att kunna använda denna kompetens i ett säkerhetsforskningsprogram i stället. Det är det som den här interpellationen handlar om.

Interpellationen skrevs, som jag tyckte, i rätt hyfsad tid för att man skulle kunna ta ställning till den inför den kommande forskningspropositionen. Men i det svar som ministern nu ger sägs det att den kom in för sent. Den myndighetsgrupp som har arbetat har faktiskt lagt fram ett förslag till ett nationellt program, men det finns inte med i forskningspropositionen och har inte beaktats. Samtidigt börjar vår tekniskt kunniga personal att fly från landet eller söka sig utanför landet.

Jag har under den senaste tiden haft möjlighet att besöka både Sydafrika och Asien och sett vilket sug det är efter svensk kompetens. Vi har nämligen en otrolig kompetens här som vi måste göra något av och ta vara på för landets tillväxt och utveckling och i detta fall även för säkerheten. Jag menar att vi kan bli ledande när det gäller säkerhetsforskning genom att med hast utveckla ett nationellt program.

Jag är också medveten om det som ministern säger i sitt svar, nämligen att vi har en strategi i landet. Men det är inte det som jag efterfrågar. Jag efterfrågar handlingskraft och åtgärder. Och egentligen skulle den handlingskraften ha kommit till uttryck redan i går, alltså redan då vi började avisera och dra ned beställningarna inom försvarsindustrin. Då borde vi ha visat på en ny möjlighet att dra nytta av denna utvecklade kompetens. Det är egentligen det som hela denna interpellation handlar om.

Jag vill ha ett klart besked från regeringen. Vad har man för möjligheter att ta vara på detta? Det är någonting som vi alla långsiktigt tjänar på. Det har inte ett dugg med olika partier att göra, utan det har att göra med hur vi ska tjäna på detta i det här landet. Och nu är det utbildningsminister Leif Pagrotsky som har ansvar för detta. Då tycker jag att det vore intressant att höra: Hur går vi vidare, och hur kommer vi till skott med att faktiskt ta vara på detta och utveckla ett nationellt säkerhetsprogram?

Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tycker att det är välgörande att höra att vi, med tanke på hur det kan låta, ändå är ganska överens om sakfrågan. Vi har från regeringens sida identifierat detta som ett viktigt område. Vi har

tidigt, långt innan den här interpellationen lämnades in, satt i gång ett ambitiöst arbete för att ta fram handlingsplaner. Jag har inom ramen för det samarbete som vi har mellan flygindustrin, rymdindustrin och staten tagit fram en viktig rapport om hur dessa frågor ska stärkas. Jag har själv diskuterat den här typen av frågor med dem som arbetar med den här typen av frågor inom *Homeland Security* i USA. Tillsammans med Österrike ligger vi i täten i EU. Vi har tidigare än andra tagit fram planer för att anpassa de nationella sätten att organisera detta efter hur EU kommer att göra i sin fortsatta fördelning av pengar. Så vi ligger väl framme.

För sex veckor sedan kom myndighetsgruppens rapport. Den ska gås igenom noggrant, och det ska tas fram pengar och göras olika saker. Forskningspropositionen är så långt framme och var redan då i det närmaste färdig. Så man skulle inte ha tjänat på att stressa fram rapporten på några dagar och klämt in den med skohorn. Den ska ha en seriös och ambitiös behandling, och det ska den få. Men det tar ytterligare några månader, och jag tror att även oppositionen respekterar att det är bättre att ha ett genomarbetat förslag.

Kom ihåg att detta inte handlar om huruvida vi ska börja med säkerhetsforskning eller om vi ska låta bli att börja med säkerhetsforskning. Det här handlar om huruvida den världsledande forskning som vi redan bedriver på detta område ska ges en paraplyorganisation som kan föra dess talan gentemot EU, som kan samordna saker och som kan bli en plattform för koordination och ökad slagkraft. Men det handlar inte om huruvida man ska börja eller vara passiv. Vi är redan ledande, inte minst i Linköping, på dessa områden, och vi ska bli ännu bättre. Det är vår ambition. Det märks också genom att Sverige kanske är det land som har lyckats allra bäst i den första omgången av EU:s fördelning av pengar på detta viktiga område.

Men låt mig också vara lite realistisk och torr och säga att om vi ska göra någonting på detta område kommer det att kosta pengar. Och vad det handlar om i detta sammanhang är Vinnova. Vinnova är den myndighet som ska ansvara för att sköta statens roll i dessa frågor. Det handlar om att koordinera, värdera olika forskningsprojekt, hålla kontakt med de internationella organen och så vidare. Men jag har inte känt att regeringen har starkt stöd i sin satsning på Vinnova från Kristdemokraterna. Jag skulle gärna vilja säga till människorna i Linköping att jag räknar med att få igenom detta i riksdagen därför att så många partier är övertygade om att Vinnova gör ett bra jobb och att så många människor och så många partier vill stödja Vinnovas framflyttade positioner på till exempel detta område att jag är trygg i att detta kommer att gå igenom. Men det är jag inte. Jag har nämligen läst motionerna. Kristdemokraterna vill skära ned anslagen till Vinnova.

Jag skulle gärna vilja att ni kristdemokrater berättar för mig, för riksdagens protokoll och för väljarna i Linköping hur ni ska förena de stolta, ambitiösa och väldigt fina och berömvärda orden om betydelsen av denna forskning med er samtida önskan att ta pengar från Vinnova för att lägga på andra områden.

Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Det här är en intressant del. Det handlar om att man lägger sin budget utifrån olika aspekter. Kristdemokraterna vill inte skära

ned försvaret på det sätt som det regeringsbärande partiet har gjort. Skulle vi börja bolla med pengarna så att vi kan se hur de pengar som är nedskurna från försvaret på ett bättre sätt kan användas för säkerhet kanske vi skulle få en annan debatt. Det ska jag självklart ta tillbaka till mitt parti och diskutera.

Själv är jag helt övertygad om att vi måste binda ihop forskningen och utbildningen i det här landet ännu tydligare. Min ambitionen med den här interpellationen var att det också skulle finnas ett spår av detta i forskningspropositionen. Då hade man tydligare sett att det faktiskt inte är två skilda saker. Det kan inte vara så i ett land, och absolut inte i vårt land, inför en framtid när det gäller tillväxt och utveckling att man säger att den potten ligger på Vinnova, den på potten på universitetsforskning och så vidare. Jag tror att vi måste ha ett helhetsperspektiv på ett helt annat sätt för att kunna ha spetskompetens på vissa områden. Ett litet land som Sverige kommer aldrig att kunna ha spetskompetens inom alla områden. Men det finns områden som vi är bra på och där vi är världsledande och som vi är överens om. Då tror jag att man bör driva det vidare.

Jag tror att säkerhetsforskningen är viktig. Om vi hade ett nationellt program skulle vi enklare kunna träda fram och få del av de forskningsmedel som finns inom EU:s sjunde ramprogram, *Security* eller vad det nu heter. Det vi också önskar när vi är med i EU är att vi drar nytta av de möjligheter som finns. Därför skulle jag i det här fallet önska att regeringen skyndar på arbetet med ett nationellt forskningsprogram så att man kan svara folket i Linköping eller var det än är i det här landet: Gå inte från Sverige, för det är här möjligheterna finns att gå vidare, det är här utvecklingsmöjligheterna finns. Vad säger ministern om detta?

Anf. 11 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det gläder mig att höra att vi är så pass överens som vi är om detta. Jag har samma uppfattning. Vi kan skapa bättre utbyte av den världsledande position som vi har på många områden genom att få en gemensam marknadsföring av vad vi kan gentemot till exempel Bryssel och en gemensam marknadsföring internt i Sverige av vad vi kan och vad vi bör göra bättre samt vad det finns för arbetsmarknad för lovande forskare och annat. Vi behöver bli ännu bättre genom att koordinera, synkronisera och samarbeta mer inom landet. För det ändamålet kan vi behöva ett nationellt program. Det är därför som regeringen redan förra året satte i gång det arbetet, som nu är på god väg.

Jag är beredd att föreslå en överenskommelse med Yvonne Andersson här i dag. Jag är beredd att verka i den här riktningen och vill ha ett utbyte. Kan jag få ett löfte från Yvonne Andersson att stödja mig när jag vill satsa mer pengar på Vinnova och att sluta rösta för nedskurna anslag till Vinnova? I så fall får Yvonne Andersson och jag en politik som hänger ihop, inte bara så att vi i ord säger att vi är överens utan också att man sätter tummen på den knappen när man voterar. Om Yvonne Andersson på de två minuter som hon har kvar i sitt sista inlägg kan bekräfta att vi nu har ett handslag på det här blir jag jätteglad när jag går härifrån.

Anf. 12 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Mer pengar till Vinnova är inget problem, men då ska de inte gå till Trollhättepaketet eller något annat. Då ska vi också veta vad de går till. Det här är en del som är oerhört viktig. Jag är inte rädd för att säga att jag stöder Vinnova. Vinnova gör ett gräsligt bra arbete. Jag tycker att det är intressant att ministern och jag där är överens; jag var inte riktigt beredd på det när jag gick in i den här debatten.

Det är några viktiga delar som jag har velat lyfta fram. Det är att vi har möjligheter om vi är snabba att få fram ett nationellt program. Då har vi möjligheten att behålla kompetensen i landet och behålla de viktiga delarna och söktrycket på våra högskolor inom just den här nischen. Vi har ett behov av säkerhetsforskning i vårt land. Säkerheten är sårbar – det har vi sett i katastroferna. Det är väldigt viktigt att den delen också uppmärksammas. Vi har dessutom ett tryck när det gäller jobben. Vi behöver arbeten inom hela den här nischen, allt från underleverantörer och uppåt. Nu är det ett gynnsamt läge.

Satsningen på Vinnova kan vi komma helt överens om. Det är det som behövs för att kunna driva det vidare. Jag vill gärna se: Hur gör regeringen, och inom vilken tidsram kommer regeringen att agera med handlingskraft och åtgärder i den här riktningen?

Anf. 13 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag beklagar att Yvonne Andersson inte använde sina två minuter till att säga: Ja, jag accepterar förslaget till handslag. Nu blev det lite allmänna fraser om att Vinnova kan göra god nytta för mer pengar. Faktum är att Yvonne Andersson har röstat för mindre pengar till Vinnova.

Sedan kom det smått sensationella uttalandet från kristdemokratiskt håll, att pengar till Saab anses vara bortkastade pengar, att pengar till Trollhättan är bortkastade pengar. De kräver att de ska gå till forskning och inte till Trollhättepaketet. Vad är det för fel att betala pengar till forskning om partikelfällor i dieselmotorer? Vad är det för fel att vi finansierar doktorander på Chalmers och på Tekniska högskolan som ägnar sig åt klimatfrågor och miljöfrågor, som ägnar sig åt att ta fram grönare bil och effektivare trafikstyrningssystem? Det allmänt nedsättande omdömet om forskning kring fordon, förbränningsmotorer och annat som Vinnova bedriver på ett ytterst kompetent och professionellt sätt tillsammans med högskolor, också Linköpings universitet, är jag väldigt förvånad och beklämd över.

Jag är glad att vi i alla fall är överens om att den här forskningen är värd att premiera. Jag hoppas, trots att vi inte fick något handslag i dag, att Yvonne Andersson kommer att rösta för mer pengar till Vinnova, även om kd:s riksdagsgrupp kanske hamnar i en politik som också i fortsättningen innebär mindre pengar till den här typen av forskning. Då har vi i alla fall en röst på min politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:89

11 mars

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2004/05:420 om att värna våra svenska bokstäver å, ä och ö

Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser att göra för att värna de svenska bokstäverna å, ä och ö. Bakgrunden till frågan är att många e-post- och webbadresser fortfarande innehåller bokstäverna a och o i stället för de korrekta å, ä och ö, trots att det inte längre finns något som hindrar användningen av svenska bokstäver i domännamn.

Det är riktigt som Yvonne Andersson beskriver att det numera är möjligt att ha domännamn med alla svenska bokstäver. Det finns dock tekniska och praktiska problem. Det krävs till exempel att kommuner och myndigheter uppgraderar sina e-post- och webbprogram för att de nya domännamnen ska kunna hanteras fullt ut. Vidare behövs det som kallas för ompekning för att de som kopplar upp från andra länder med lokala tangentbord ska kunna skriva adresser utan å, ä och ö men ändå hamna rätt.

Jag vill samtidigt nämna att Sverige inte är ensamt om problemet med tecken som inte förekommer i det engelska alfabetet. Frågan är central för många länder i diskussionerna om Internets förvaltning inom ramen för världstoppmötet för informationssamhället. Utvecklingen av systemet med domännamn sker främst av globala standardiseringsorgan och andra privata marknadsaktörer. Stort spelrum lämnas således för marknaden att sköta utvecklingen, som också redan lett fram till att å, ä och ö till stor del kan användas i svenska domännamn. De problem som återstår avseende användning kan inte lösas genom ensidiga åtgärder, varken från svenska regeringens eller den svenska toppdomänadministratörens sida. De måste lösas enhetligt och globalt av de som i dag utvecklar domännamnsystemet.

Intresset för de nya domännamnen är stort enligt de uppgifter jag inhämtat. Flera kommuner och myndigheter har bytt ut sina gamla mot nya med korrekta svenska bokstäver. De som ansvarar för webbinformation kan dock säkert behöva få mer och riktad information som beskriver vad som är möjligt och lämpligt för deras del mot bakgrund av de tekniska möjligheter som nu finns.

Slutligen, jag avser att verka för att regeringen senare under året återkommer till riksdagen i frågan om det svenska språket. Bakgrunden är det betänkande om ett handlingsprogram för svenska språket – *Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för det svenska språket* (SOU 2002:27) – som en parlamentarisk kommitté har lämnat.

Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Tack ministern för svaret. Nu kommer det ett besked, men inte om vilken inriktning. Det får jag inte veta i dag.

Bakgrunden till interpellationen är faktiskt lite djupare än bara bokstäverna å, ä och ö. En stor och viktig fråga är också: Är det de tekniska experterna som ska ha rätt att avgöra hur vårt språk ska utvecklas i det här landet, eller är det vi i parlamentet och regeringen som ska ta det ansvaret? Egentligen handlar det om vem som ska ha den långsiktiga uppsikten. Vad är det som vi vill behålla?

Vi kan leka med tanken hur våra gamla kulturvisor om kärlek, vänskap, älska, önskemål, ädel och så vidare skulle låta om vi tar bort å, ä och ö? Hur ska vi kunna förmedla dem på nätet? Det finns mycket här som man behöver fundera över. Det enklaste och bekvämaste är trots allt att ta bort de kulturella prickarna och den runda ringen över å.

Det är viktigt att vi vågar ha den här diskussionen om hur detta ska utvecklas vidare rätt ofta eftersom den har betydelse för det kulturella arvet, för framtiden och för våra barn och ungdomar som nu lär sig data-språket.

Om tekniken inriktas på att man ensidigt ska ha det förenklade systemet kommer marknadskrafterna att avgöra. Helt plötsligt kan vi hamna i ett läge som vi har gjort i många andra frågor, nämligen att det är tekniken som bestämmer utvecklingen och inte vi.

Därför är det intressant att få veta: I vilket riktning går regeringen i dessa frågor? Vad kan vi göra för att uppmärksamma och hålla fast vid vårt kulturella arv?

Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det här är återigen en fråga där Yvonne Andersson och jag är helt överens. Det är viktigt med å, ä och ö, och att vårt språk lever och utvecklas. Det är en viktig del av vår kultur och identitet. Det här är ett bekymmer, och jag är lika missnöjd som Yvonne Andersson med att vi inte kan använda de tre bokstäverna å, ä och ö på det sätt som vi vill.

Yvonne Andersson går sedan vidare och säger att det är vi som ska bestämma och inte teknikerna och att vi inte kan acceptera att teknikerna bestämmer att vi inte får använda å, ä och ö. Ja, det är lätt att säga och det kan jag hålla med om. Då bestämmer jag mig för att använda å, ä och ö på min dator. Vad händer i så fall? Jo, dem som jag vill umgås med på nätet får inte del av mina tankar. Dem, vars tankar jag vill ta del av via nätet, kan jag kanske inte nå när jag envisas med att använda å, ä och ö. Det kan finnas tekniker däremellan som inte har gjort sitt jobb. Det är lätt att stå här i riksdagens talarstol och säga att vi ska bestämma att å, ä och ö ska användas eftersom det är så viktigt.

Om man sitter i regeringens kansli och vill gå in på Svenska språknämndens hemsida och använder å, ä, ö på det sätt som är tillåtet och som jag vill uppmuntra och skriver in ordet Språknämnden kommer man fram till en sida där det – hör och häpna – står *Error*. Då har man råkat ut för tekniska problem någonstans. Teknikerna hade ett större ord med i laget än att bara säga nej.

Vi använder amerikanska datorprogram som inte har å, ä och ö. Även om Språknämnden har det och jag har det på mitt tangentbord kommer det fram en skylt där det står *Error*. Vill jag ta del av den viktiga information som Språknämnden har på sin hemsida, till exempel om dagens debatt, måste jag kompromissa och använda ordet spraknamnden som webbadress. Då fungerar det.

Det är tyvärr den realitet som vi har att leva med. Jag vill att vi ska driva på utvecklingen så att den går framåt. Men det ska riktas till tekniker i Seattle i USA och inte i första hand till tekniker i Sverige. Det är tyvärr så som världens standardisering på det här området fungerar. Det är inte vi som bestämmer, utan det är privata aktörer som de facto bestämmer standardiseringen.

Jag ser fram emot den dag när å, ä och ö för oss i Sverige och till exempel tyskt ü för dem som har behov av det i sina språk kan förenas på nätet så att den nationella särarten kan framträda, att jag på min dator kan skriva med de bokstäver som behövs till mina kamrater i andra länder som har andra bokstäver. Där tror jag att vi är överens. Vi kan nog också vara överens om att vi är missnöjda med det som är, men inte tro att det bara går att lösa genom att väldigt gärna vilja att världen såg ut på ett annat sätt.

Vi har Microsofts explorerprogram, och det klarar tyvärr inte å, ä och ö. Även de som skaffar andra program som klarar å, ä och ö måste ibland kommunicera med dem som inte har det programmet. Vi måste ha säkerhet och trygghet och veta att kommunikationen fungerar. Tyvärr gör den inte det om vi använder å, ä och ö.

Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Om jag skulle kommentera dagens debatt på nätet för min syster som bor i Brisbane skulle jag skriva den sista repliken: missförstand. Men jag ska inte orda om detta så mycket mer.

Nu har vi ett gemensamt problem, och det tycker jag är intressant. Av hävd och gammal vana ska man ha motsatta uppfattningar i interpellationsdebatter. Det här är inte första gången som jag har haft chansen att debattera med minister Leif Pagrotsky och upptäckt att man faktiskt kan avsluta en debatt med att ha ett gemensamt problem.

Vad har då debatten medverkat till? Jo, att uppmärksamma att problemet finns. Hur ska vår vilja bli verklighet, att det önskvärda ges möjlighet att vinna? Där kan man hitta olika vägar, att inte bara vilja utan också i olika möjliga och omöjliga sammanhang hävda att vi vill behålla vår kulturella identitet och vårt språk i det här avseendet. Vi vill att programmerare och programutvecklare ska uppmärksamma att det är viktigt i en global värld att de kulturella identiteterna får finnas kvar, från tyskt ü till våra å, ä och ö.

Var man ska hitta möjligheter kanske kan bli en gemensam uppgift och ett ämne till en annan interpellation en annan gång, om jag skulle råka hitta möjligheterna. Om statsrådet hittar möjligheterna lär detta bara genomföras och komma i en proposition. Jag kan inte tänka mig att någon i denna kammare skulle säga nej till ett sådant förslag.

Anf. 18 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det var en trevlig debatt! Jag har ytterligare en sak att föra upp på listan över frågor där vi är överens, nämligen interpellationsinstitutet. Jag tycker som Yvonne Andersson att det här är ett bra forum för att lyfta fram saker och områden där vi faktiskt är överens i Sverige. Där kan vi manifesteras enighet i internationella frågor, olika företeelser i det svenska samhället och gemensamma värderingar. Men tyvärr tvingas jag konstatera att den elaka oppositionen vill använda det till att skälla på den snälla regeringen. Jag hoppas att vi kan ändra proportionerna så att man när man som statsråd kommer hit inte alltid känner att man måste hamna i försvarsposition och att man så att säga ska slå tillbaka.

Det här är ett utmärkt exempel på en fråga där vi är överens om att dagens ordning inte är bra. Vi är överens om att makten över de här missförhållandena ligger någon annanstans och att vi tillsammans kan verka

för att utvecklingen tar bättre banor framöver. Jag är tacksam för det initiativ som Yvonne Andersson har tagit för att lyfta fram det här, och jag ska göra vad jag kan för att hjälpa den här utvecklingen på traven framöver.

Anf. 19 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Jag ska också tacka. Vi är överens. Jag vill också skicka med detta: Finns det möjligheter att inom ramen för EU uppmärksamma det här så är jag glad för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:89

11 mars

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2004/05:424 om anställningsvillkor för forskare

Anf. 20 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Ulf Nilsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att öka anställningstryggheten i forskningsmiljöerna.

Villkoren för forskare är centrala för att Sverige ska vara en ledande forskningsnation, och det är därför en viktig fråga som Ulf Nilsson tar upp.

Avvägningen mellan å ena sidan behovet av trygghet och å andra sidan behovet av flexibilitet och förnyelse för att nå högsta möjliga kvalitet är en ständigt aktuell fråga i forskningsvärlden. Det finns ingen fulländad lösning för att förena flexibilitet med stabilitet. För min del vill jag dock framhålla att trygghet i anställningen är viktigt för att forskningskarriären ska vara attraktiv i dagens samhälle.

Huvudregeln, både generellt på arbetsmarknaden och inom högskolan, är att anställning ska gälla tills vidare. Enligt lagen om anställningsskydd får tidsbegränsade anställningar användas bara i vissa fall, till exempel när det gäller vikariat. Högskolans och forskningens särskilda villkor har sedan länge ansetts motivera vissa ytterligare undantag från huvudregeln, vilka regleras i högskoleförordningen.

Ett exempel på behovet av tidsbegränsade anställningar, där jag uppfattar att enigheten är stor, gäller anställningar för nydisputerade. I samband med den förra forskningspolitiska propositionen införde regeringen ett alternativ till anställning som forskarassistent, nämligen anställning som biträdande lektor, som ger möjlighet till befordran till lektor efter anställningstidens slut. Samtidigt tillfördes resurser för att öka antalet anställningar för nydisputerade, och det är en satsning som jag vill fortsätta och förstärka. Det är en viktig faktor för att de disputerade snabbare ska kunna meritera sig för till exempel en anställning som lektor.

En viss andel andra tidsbegränsade anställningar inom en så dynamisk verksamhet som forskningen kan också motiveras, men inom rimliga gränser. I samband med den senaste översynen av anställningsformen för lärare inom högskolan uttalade regeringen att lärosätena bör sträva efter att öka antalet tillsvidareanställda lärare, och ett antal tidsbegränsade anställningsformer togs 1999 bort ur högskoleförordningen (prop. 1996/97:141). Enligt den genomgång från Lunds universitet som

Ulf Nilsson hänvisar till sjönk andelen visstidsanställningar något efter dessa förändringar, men ökade igen för att 2003 vara nästan lika hög som 1997. Det finns anledning att följa upp den här utvecklingen noggrant. Det är något jag tänker göra, men det är också ett ansvar för lärosätena som arbetsgivare.

Ulf Nilsson menar att för små fasta anslag till forskningsmiljöerna är en huvudorsak till den situation han beskriver. För att upprätthålla hög kvalitet i forskningen är det viktigt att en betydande andel av forskningsresurserna erhålls i konkurrens och efter kvalitetsgranskning bland annat genom forskningsråden eller andra finansiärer. Det behöver inte vara liktydigt med små, kortsiktiga projektanslag. Forskningsstiftelserna och råden har påbörjat en utveckling mot fler stora och mer långsiktiga anslag till starka forskningsmiljöer, och det är en utveckling som jag anser bör stärkas ytterligare.

De medel för forskning och forskarutbildning som anvisas direkt till universitet och högskolor är samtidigt viktiga för lärosätenas möjligheter att agera självständigt, pröva nya idéer och fatta egna beslut om forskningens inriktning.

Lösningen kan dock aldrig vara att bara de forskare och lärare vars lön helt betalas av lärosätets direkta statsanslag ska ha anställning tills vidare. Universitet och högskolor har arbetsgivaransvaret för all egen personal, oavsett varifrån finansieringen kommer. Det ligger i sakens natur att lärosäten som har många internationellt framstående forskargrupper också får stora forskningsintäkter genom externa anslag. Det är en verklighet som lärosätena måste leva med och hantera, inte bara i Sverige utan också i andra länder. Att lärosätena har intäkter som kommer från många källor är för övrigt en verklighet som de delar med många andra organisationer, inklusive hela den privata sektorn. Direkta statsanslag är ingen förutsättning för anställningstrygghet.

Anf. 21 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja tacka ministern så mycket för svaret.

Att jag skrev den här interpellationen om forskarnas villkor beror på att jag har en stark övertygelse om att framgångsrik forskning är en av Sveriges främsta tillgångar i internationell konkurrens, i byggandet av välfärdssamhället och i framväxten av ett innovativt och utvecklande samhällsklimat. Jag är övertygad om att utbildningsministern har samma uppfattning.

Läkemedel, stamcellsforskning, nanoteknik och IT är exempel på områden där Sverige exporterar kunskap. Stora delar av humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning är också av hög klass. Jag svartmålar alltså inte, utan jag ställer den här frågan för att jag vill säkra och utveckla de tillgångar i kunskap som Sverige har.

Jag hyser också en väldigt stor beundran för de människor som vill satsa helhjärtat på forskning, trots alla svårigheter och trots all otrygghet. Hur ser då situationen ut för en person i dag, och hur kan den se ut för många, som satsar åratals på kvalificerad forskning och undervisning av studenter?

Jag känner en kvinnlig forskare i en del av medicinforskningen, och hon är ett bra exempel. Hon doktorerade i fyra år på stipendium, och det gjorde ju att hon inte fick någon sjukpenninggrundande inkomst under de

fyra åren. De som har tur och får en doktorandtjänst får ju riktig sjukpenning. Efter doktoreringen måste hon meritera sig som postdoktorerad, så kallad postdoktor, i upp till tre år. Också den perioden är oftast stipendiefinansierad och utan sjukpenninggrundande inkomst. Den person jag talar om fick dessutom ett barn, vilket inte alls passar in i systemet. Det ledde till en lång period med minimal föräldrapenning och ännu mindre chans till en fast tjänst. I dag är hon inne i en period med tillfälliga projektanställningar, och kanske kan det bli en tillsvidareanställning efter åtta–tio år.

Efter att ha hört detta kan man ju säga att man kanske ska hysa särskilt stor beundran för kvinnliga forskare. Statistiken visar ju också att de har mycket svårare än män att få fast tjänst. Frågan är hur många begåvade forskare vi förlorar på grund av de här förhållandena.

Mitt huvudförslag till förbättring är att öka de fasta basanslagen till universitet och högskolor så att man får en bastrygghet och en kontinuitet. Jag håller med om att alla anslag inte kan vara fasta, men jag tycker att förskjutningen till tillfälliga anställningar har gått alldeles för långt.

Jag vet att utbildningsministern inte riktigt delar min uppfattning om de fasta anslagen. Men jag tycker åtminstone att utbildningsministern kunde fundera över lagen om anställningsskydd och sjukpenninggrundande inkomst, SGI. Det finns undantag på olika ställen i systemet. Det finns undantag för arbetslösa och för studenter, med vissa möjligheter att få tillgång till det. Borde det inte vara rimligt att fundera över att införa någon form av undantag även för forskare och doktorander?

Jag tycker att ministern håller med om fakta. Däremot tycker jag inte att han svarar på min fråga. Den gällde om han var beredd att göra något för att öka anställningstryggheten bland våra forskare. Egentligen säger han, som jag tolkar det, att han inte tänker göra det. Därför vill jag upprepa min fråga tydligt och enkelt: Är ministern beredd att vidta någon form av åtgärder för att öka anställningstryggheten för forskare? Det gäller inte nödvändigtvis de åtgärder som jag föreslår.

Anf. 22 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Ulf Nilssons sista fråga har jag ägnat betydande tid i mitt inledande svar genom att berätta om ett antal åtgärder om längre, större, beslut vad gäller de konkurrensutsatta medlen och en del andra åtgärder. Det får räcka just nu, med hänvisning till forskningspropositionen som kommer snart.

Forskarvärlden är starkt konkurrensinriktad. Så har det alltid varit. Det är en tradition i forskarvärlden att konkurrensen står i centrum. I Sverige är detta inte särskilt framträdande, och debatten i Sverige är väldigt annorlunda jämfört med debatten i till exempel USA. Under lång tid har vi i Sverige diskuterat hur vår forskning ska bli effektivare, och vi jämför ofta med USA.

I USA är konkurrensutsättningen mycket hårdare än i Sverige. Jämför till exempel med världens mest prestigefyllda universitet, Harvard, där det nu rasar en rasande debatt, höll jag på att säga, där rektorn dristat sig till att yttra sig i debatten om konkurrensen. Han har vidtagit ett antal åtgärder i gynnsam riktning men uttalat sig väldigt vårdslöst. Hur den debatten rasar har blivit förstasidesstoff över hela världen. Det bygger

just på att det ligger i forskarvärldens natur att den är starkt konkurrensinriktad.

Jag menar att i det samhälle vi i dag lever i är det inte tidsenligt om det blir så att forskarkarriären bara lockar med otrygga anställningar med öden och äventyr av det slag som Ulf Nilsson beskriver. Vi måste hitta former för att förena en rimlig prognos för ett stabilt yrkesliv för unga människor som väljer den banan med flexibilitet och konkurrensutsättning av en del – märk väl: en del, och en inte särskilt stor del – av de totala forskningsresurserna i Sverige.

Jag har en fundering som gäller konkurrensen. Jag tror att konkurrens är bra. Jag tror att konkurrens också har goda egenskaper i forsknings-sammanhang, även om den inte ska dominera totalt. Men eftersom jag nu debatterar med en folkpartist kan jag väl få drista mig till att reflektera över det faktum att konkurrens skulle vara något när det gäller akutmot-tagningar, att den skulle uppmuntras när det gäller de allra minsta barnen och allt mellan himmel och jord. Om den däremot leder till lite mindre trygghet i forskningen då ska vi plötsligt inte ha någon konkurrens för det kan leda till att anställningar blir mindre trygga.

Jag har varit med om den ekonomiska debatten under hela 90-talet, och en röd tråd genom den har varit att Folkpartiet sagt att ett huvudproblem för den svenska ekonomiska krisen är att vi har för stor anställningstrygghet. Det handlar om arbetsrätt, LAS, möjligheten att avskeda folk. Där skulle akilleshälen i den svenska ekonomin ligga. Därför är jag lite häpen när jag som nybliven minister med ansvar för forskningsfrågor av Folkpartiet nu får höra att konkurrens är av ondo för det skapar förändringar, vilket kan leda till att människor måste sägas upp.

Det är bra att även Ulf Nilsson betonar löntagarnas rätt till trygghet i anställningen – också när löntagarna är forskare. Vi är överens om detta. Men jag dristar mig till att göra den lilla stillsamma reflexionen att det inte verkar som den högra handen vet vad den vänstra gör. Jag får inte analysen att riktigt hänga ihop.

Anf. 23 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Som ministern väl känner till tycker Folkpartiet att vi ska ha kvar lagen om anställningsskydd. Vi har talat om undantag av två personer i turordningen i mindre företag. Vad ministern också borde tänka på är att det är en himmelsvid skillnad mellan den generella lagen om anställningstrygghet och de förhållanden som lärarna vid universitet och högskolor lever under. 40 % av dem som arbetar vid högskolan har inte en fast tjänst.

Konkurrens är mycket bra. Vi tycker också att mycket av de medel som högskolorna söker för forskning ska sökas i direkt konkurrens. Nu har andelen blivit för stor. I dag är de fasta resurserna 45 %. Vi vill höja dem till 55 %. Sedan tycker vi att även de fasta resurserna ska utsättas för konkurrens. Man ska i efterhand utvärdera om det bedrivs excellent kvalificerad forskning.

Forskning är en lång process, men om man kommer underfund med att forskningen inom ett område vid ett visst universitet sjunker i kvalitet, inte uppmärksammas internationellt och inte är excellent forskning då kommer även de fasta anslagen naturligtvis att minska. Kom alltså inte och säg att vi inte värnar om konkurrens, för det gör vi verkligen, men vi

har också viss förståelse för forskningens villkor. Det är inte så lätt att efter två tre år se resultatet av forskning. Det visar sig ofta först efter sju åtta år eller ännu längre tid.

Det finns tecken på att de framgångar som Sverige otvivelaktigt nu har i forskningen baserar sig på satsningar som gjordes för åtta tio år sedan. De senaste åren har emellertid alltför forskare fastnat i träsket av ett ständigt jagande av pengar. På till exempel Karolinska Institutet, som bedriver en oerhört viktig forskning inom medicin och kirurgi, är kanske en av tio professorer avlönad med statliga pengar. Resten är beroende av mer eller mindre tidsbegränsade medel utifrån. Så var det inte för tio år sedan.

Mycket i ministerns svar visar att han känner till de problem som jag tar upp i min interpellation. Han säger inte heller emot fakta. För den som doktorerar är genomsnittstiden till en fast tjänst sju år. 40 % av forskarna har inte en fast tjänst. För kvinnliga forskare är situationen ännu värre. Endast omkring hälften av dem har fast tjänst. Det säger ministern inte emot.

Vi ska också komma ihåg att det inte bara handlar om forskare utan även om lärare. Den forskare vi talar om är samtidigt lärare för de växande studentkullarna. Grundregeln har tidigare alltid varit att en student ska ha en disputerad lärare, men i verkligheten har inte ens hälften av lärarna vid flera högskolor doktorsexamen.

Jag förstår att utbildningsministern inte är så intresserad av mina förslag om att öka basresurserna till universiteten. Det är nämligen mitt första förslag. Mitt andra förslag är att man helt enkelt inrättar fler fasta doktorandtjänster och fler fasta *post doc*-tjänster. Är ministern över huvud taget intresserad av att titta på sådana detaljer, som ju vore mer traditionellt socialdemokratisk politik, som att till exempel se hur man kan anpassa reglerna för sjukpenninggrundande inkomst för doktorander, inklusive dem som doktorerar på stipendier och har *post doc*-tjänster? Det vore intressant att höra vad ministern anser om det. Det finns ju en utredning om den så kallade SGI:n. Kommer den att ta upp någon av dessa frågor?

Anf. 24 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Ulf Nilsson får det att låta som att om man röstar på Folkpartiet kommer allt att bli tryggt i Forskar-Sverige eftersom man ska föra över mer pengar till de fasta anslagen, alltså de fasta pengar som universiteten kan påräkna. Då blir det frid och fröjd. Och om man vill ha trygghet i anställningen för alla som forskar kan man rösta på Folkpartiet.

Men sedan kommer en liten bisats där det sägs att även dessa pengar ska konkurrensutsättas, för konkurrens är trots allt bra i Folkpartiets Sverige. Och då visar det sig att även om anslagen flyttas mellan dessa två kategorier är risken för att bli uppsagd efter två år densamma ifall forskningen inte håller lika hög klass som vid konkurrerande universitet. Då ska pengarna nämligen flyttas över dit där de mest excellenta miljöerna finns.

Prot. 2004/05:89
11 mars

*Svar på
interpellationer*

Nu har Ulf Nilsson fått detta till att bli en strid om hur man benämner anslagen och inte om huruvida tjänsterna ska vara långsiktigt förutsägbara, så att de ger trygghet för unga människor som vill bygga sig en framtid som forskare, eller inte. Jag tycker inte att det är särskilt meningsfullt att stå här och strida om ord. Jag kan gå med på att ändra benämningen på vilka anslag som helst om det skapar enighet och hjälper saken.

Den grundläggande frågan är hur vi ska förena flexibilitet med att de mest framstående forskarna som rör sig i internationell konkurrens ska få växa och utvecklas och att de som inte håller måttet ska få en signal om att de behöver skärpa sig. Hur ska vi förena detta med så trygga villkor att unga människor vill satsa i dagens värld? Särskilt viktigt är att få också unga kvinnor att vilja satsa på denna oerhört viktiga verksamhet. Detta är kärnfrågorna, och dem kommer vi inte runt genom att bolla med namnen på anslagen.

En metod som jag vill prova är att de konkurrensutsatta medel som man får sig tilldelade ska kunna vara större och mer långsiktiga. När man väl har fått pengarna ska man ha trygghet under längre tid.

Vad gäller den satsning på starka forskningsmiljöer som jag vill göra har vi i dag begränsade resurser som används till femåriga beslut. Jag vill att de ska bli tioåriga. Det betyder mycket, och jag vill att vi ska satsa mycket mer pengar på de starka forskningsmiljöerna. Jag har nämnt en siffra på omkring en kvarts miljard per år framöver. Det skulle innebära en rejäl skillnad och minska den tid som man behöver lägga på att fylla i ansökningshandlingar och gå igenom tidskrävande procedurer, och det skulle också skapa bättre förutsägbarhet för dem som berörs.

Detta är också arbetsgivarens ansvar. Universiteten har många olika finansieringskällor, men de kan likafullt ge fasta tjänster utan att varje tjänst alltid ska vara knuten till ett särskilt projekts finansiering.

Till sist kommer jag till frågan om socialförsäkringssystemet. Detta är frågor som naturligtvis engagerar mig som forskningsminister, men i regeringen och här i riksdagen har vi den ordningen att regeringens talan i dessa frågor förs av det statsråd som har ansvar för socialförsäkringsområdet. Vi skapar allmän förvirring om alla diskuterar allting. Vi har en arbetsfördelning, och när det kommer interpellationer sorteras de till den minister som är ansvarig.

Naturligtvis vill jag att vi ska genomföra alla möjliga åtgärder på ett brett fält för att locka framför allt kvinnliga studenter att gå vidare på forskarbanan. Att jag nämner just dem framför allt beror inte på att de är viktigare än andra utan på att de i dag är underrepresenterade. Det här är en debatt som förs inte bara i Sverige utan också i andra länder. Den är mindre hetsig och dramatisk här än på andra håll, men behovet är lika stort hos oss som det är på Harvard.

Anf. 25 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att det är ett annat departement som har hand om detta med sjukpenninggrundande inkomst. Men jag vill gärna ha information, om utbildningsministern kan ge det: Finns det några direktiv till utredningen som kan tolkas som att man kommer att ta upp även forskarnas problem? Om ministern känner till det skulle det vara intressant att få höra det.

Utbildningsministern säger att det inte är så stor skillnad om det är fasta tjänster eller inte. Det är klart att det är en väldig skillnad mellan en fast tjänst och en tidsbegränsad tjänst på sex månader.

En annan sak är ju att den som har en tillsvidareanställning kan bli uppsagd på grund av arbetsbrist. Men det är ändå en väldig skillnad att man under de år man arbetar har en tillsvidareanställning, med alla de fördelar det innebär.

Vi måste få mer av kontinuerlig och trygg forskarmiljö, där man har rätt att ta ut svängarna, pröva idéer och inte behöver känna sig utmönstrad redan nästa år utan får bedriva långsiktig forskning. Efter en lång period får man naturligtvis finna sig i att pengarna flyttas över till andra miljöer om det visar sig att man inte har kommit så långt.

Värdet av fri forskning kan inte nog påpekas. Alla möjliga vardagsaker – mobiltelefoner, låsningsfri bromsar – och även sådant som stamcells forskning, genteknik som kan rädda livet på parkinsonpatienter och liknande kvalificerad forskning har ofta kommit ur idéer och nyfikna experiment som forskaren inte har haft någon aning om vad de ska leda till. Det har visat sig efter tio–femton år att man har glädje av det. Lösningen har visat sig i laboratorier och seminarierum. Jag hoppas att vi är överens om att vi ska värna om att ha denna nyfikna, lekfulla och spännande forskarmiljö kvar i Sverige.

Anf. 26 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag vill att vi ska slå vakt om det bästa med den traditionella forskningsmiljöns konkurrensutsatthet, som driver fram forskning av det fantastiskt livsavgörande slag som Ulf Nilsson just exemplifierade med. Men det ska ske med beaktan av att vi i dag lever i en tid där människor har helt andra krav på förutsägbarhet i sina liv, på social trygghet och på stabilitet. Att förena dessa faktorer är inte så enkelt. Jag tycker att vi kan enas om ett nyanserat språkbruk och ett nyanserat angreppssätt. Det finns inga enkla lösningar som fullt ut tillgodoser båda dessa. Man kan inte både konkurrensutsätta och garantera evig stabilitet och oföränderlighet.

Jag vill förändra detta i riktning mot en mer attraktiv forskarkarriär för unga människor också i vad gäller just förutsägbarhet, trygghet och stabilitet.

Jag är glad att få debattera frågan om ökad anställningstrygghet med en folktoppartist. Det har aldrig hänt mig förut, och jag tycker att det är roligt att vi är överens om att problemet är för dålig anställningstrygghet, inte för stark anställningstrygghet.

Ulf Nilsson pratar väl om tillsvidareanställningar. Då är det roligt att tänka på alla de tidigare tillfällen då jag har fått höra att tillsvidareanställningen är för stark. En tillsvidareanställning enligt Folkpartiets modell, som innebär en svag tillsvidareanställning, är inte lika attraktiv för unga forskare som den form av tillsvidareanställning som vi har i dag och som jag vill göra till ett oftare förekommande element i Forskar-Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2004/05:352 om rätten att inneha politiskt uppdrag

Anf. 27 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Ingvar Svensson har frågat vice statsminister Bosse Ringholm om han avser att vidta åtgärder i syfte att garantera enskilda människor rätten att inneha offentliga uppdrag utan risk för repressalier från arbetsgivare eller andra. Eftersom arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att frågor om de förtroendevaldas situation tillhör mitt ansvarsområde som demokratiminister så svarar jag på interpellationen.

Jag håller med Ingvar Svensson om vikten av att kunna inneha politiska förtroendeuppdrag utan risk för repressalier från arbetsgivare i form av till exempel hot om uppsägning, eller repressalier från andra medborgare. Den fråga som Ingvar Svensson tar upp gäller mer specifikt villkoren för våra fritidspolitiker, alltså de förtroendevalda som kombinerar ett politiskt uppdrag med ett annat arbete på hel- eller deltid.

Som statsråd kan jag inte, som Ingvar Svensson också påpekar, framföra synpunkter i ett enskilt ärende. Därför kan jag inte kommentera det specifika fall han tar upp i interpellationen. För att i generella ordalag återknyta till villkoren för våra fritidspolitiker, så går det säkert i enstaka fall att se en möjlig konflikt mellan å ena sidan ett politiskt uppdrag och å andra sidan de arbetsuppgifter som man som anställd har.

I normalfallet bör sådana problem kunna hanteras antingen inom ramen för bestämmelser om jäv, eller de arbetsrättsliga regler som gäller för en viss anställning. Exempelvis finns i 7 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA, regler om att en offentligt anställd inte får ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon annan verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. Av kollektivavtal kan följa kompletterande regler om bisysslor. Ett eventuellt beslut enligt lagen om offentlig anställning att en bisyssla är otillåten kan angripas av arbetstagaren vid domstol om denne inte är nöjd med beslutet.

Den konkreta fråga som Ingvar Svensson ställer har dock ett bredare fokus i och med att han även nämner risken för repressalier mot förtroendevalda från andra än arbetsgivaren. Därför vill jag understryka att regeringen har ett ansvar för att kontinuerligt se över de förtroendevaldas villkor och för att undanröja hinder för att människor ska kunna åta sig politiska uppdrag. Regeringens arbete inom detta område behandlas dels i demokratipropositionen (prop. 2001/02:80), dels i demokratiskrivelsen (skr. 2003/04:110) som lades fram för riksdagen våren 2004.

Ett av demokratipolitikens mål är att öka antalet förtroendevalda. Den uppföljning som har gjorts av de förbättringar av de förtroendevaldas villkor som hittills har genomförts visar att olika åtgärder har fått genomslag, men också att det finns ett fortsatt behov av förbättringar. Speciellt vill jag i detta sammanhang nämna att regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som arbetar med förslag till åtgärder mot hot och våld som riktas mot våra förtroendevalda. Den här kommittén ska vara färdig med sitt arbete under nästa vår, och i kommitténs uppdrag ingår bland annat att överväga om det i något avseende finns behov av att förändra skyddet för förtroendevalda.

Sammanfattningsvis har jag därför i dagsläget inte för avsikt att vidta ytterligare åtgärder i denna fråga.

Prot. 2004/05:89
11 mars

Anf. 28 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Jag har först några formalistiska synpunkter. Interpellationen väcktes den 3 februari, och det är i dag den 11 mars. Riksdagsordningen, som finns i den bok jag har här, föreskriver att den ska besvaras inom 14 dagar. Vi i konstitutionsutskottet brukar ha tummen i ögat på regeringen när det gäller de sakerna.

Jag vill därför påpeka att det är viktigt att interpellationerna besvaras inom den tidsrymd som riksdagsordningen anger. Annars bör man försöka ändra riksdagsordningen om man inte tycker att det är tillräckligt. Nu passar den här tiden mig i och för sig bra, och jag har inte några personliga klagomål. Men man måste påpeka att riksdagsordningen har en ordning för hur man besvarar interpellationer.

Jag var också förvånad över att jag inte ens fick ett svar inom 14-dagarsperioden om att svaret var försenat. Det meddelandet inkom till kammarkansliet först den 21 februari. Det intressanta var att man meddelade att skälet till dröjsmålet var att oklarheter förelegat om vilket statsråd som ska besvara interpellationen. Jag log när jag såg detta. Man skulle kunna raljera över förvirringen inom regeringen. Men det är kanske inte Jens Orbacks fel, så vi behöver inte ta någon debatt om den biten.

Jag ställde interpellationen till Bosse Ringholm. Det gjorde jag mycket medvetet. Bosse Ringholm har ansvar för vallagstiftningen och grundlagsregleringen när det gäller det politiska systemet. Om man skulle titta på den kommunaldemokratiska delen ansvarar statsrådet Österberg för just den delen. Jens Orback har ansvar för demokratienheten. Men den har å andra sidan inga lagstiftningsbefogenheter i sig, utan då måste man samarbeta med andra enheter på departementet. Det var ingen tillfällighet att jag riktade interpellationen till Bosse Ringholm. Men det är möjligt att han tyckte att han inte ville svara på den. Det kanske inte heller Jens Orback kan hjälpa.

Så till själva sakfrågan. I interpellationen tar jag upp ett intressant fall. Det måste man ha, annars finns det inte någon utgångspunkt för en interpellation. Man kan inte bara föra ett abstrakt resonemang. Som jag skriver i interpellationen, och som statsrådet också noterar, kan ett statsråd inte kommentera det enskilda fallet. Men det är principiellt väldigt intressant.

En biskop utövar påtryckningar på en diakon därför att hon är suppleant i en socialnämnd och sitter som nämndeman i en tingsrätt och vill att hon ska avsäga sig dessa uppdrag eftersom det inte är förenligt med uppdraget som diakon. Dessutom kompliceras det hela av att vigningsuppgiften som diakon innehas av domkapitlet medan anställningsförhållandet sköts av en lokal kyrklig samfällighet.

När jag började forska i detta blev det väldigt intressant. Det visade sig nämligen att det inte finns något direkt lagligt stöd, möjligtvis underförstått, för att inneha ett offentligt politiskt uppdrag.

När jag var ung fick jag lära mig i samhällskunskap och sedermera i statskunskap att det fanns en skyldighet för varje svensk medborgare att

*Svar på
interpellationer*

ställa upp på offentliga uppdrag. Nu har möjligtvis den regeln tagits bort. Jag har inte hunnit efterforska när, var och hur detta skett. Men för mig blev denna frågeställning principiellt intressant.

Har man rätt att inneha ett politiskt uppdrag? Kan man av andra tvingas bort från ett sådant av olika skäl? Där är svaret något svagt. Det ger ingen indikation att det behövs en sådan lagregel. Jag tror att det behövs att man tar initiativ till att skapa en sådan grund för ett politiskt uppdrag.

I svaret är det en liten missuppfattning. Jag fokuserade inte på fritids-politiker, även om det i exemplet är en fritidspolitiker. Jag fokuserar inte heller på repressalier i form av hot mot förtroendevalda utan på den generella rätten att inneha ett politiskt uppdrag. Jag hoppas att statsrådet vill ta initiativ i den frågeställningen.

Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Först vill jag rikta ett tack till Ingvar Svensson som har ställt interpellationen och till statsrådet. Jag noterar särskilt åsikten att ett av demokratipolitikens mål är att öka antalet förtroendevalda. Det tycker jag att positivt. Visst behövs det människor med varierande yrkes- och livserfarenhet för att kunna fatta beslut i olika nämnder och styrelser. Jag tror att samtliga politiska partier instämmer i detta.

Jag känner väl till bakgrunden till interpellationen. Jag satt med vid det kommunfullmäktigesammanträde där diakonens avsägelse skulle behandlas. Jag kan vittna om den förvåning och den upprördhet som kommunfullmäktiges ledamöter visade den kvällen. Att människor åtar sig politiska uppdrag även om de innehar en vinningstjänst i kyrkan är för mig en självklarhet. Men vår biskop ifrågasätter om präster och diakoner kan fungera i en socialnämnd.

Jag har själv haft förmånen att flera perioder få sitta i två kommuners socialnämnder och har inte upplevt någon konflikt mellan att vara präst och nämndledamot. Det har gått bra att hålla isär rollerna som själasörjare och förtroendevald. Som politiker är jag med att besluta utifrån det underlag som tjänstemännen berett. Skulle något ärende gälla en person som jag har haft kontakt med som själasörjare skulle jag förstås anmäla jäv. Vi kan jämföra med situationen att ett ärende rör en släkting, god vän eller granne. Då avstår jag på samma sätt från att delta i överläggningarna. När jag anmäler jäv är jag inte skyldig att ange någon orsak.

Att en arbetsgivare, eller som i detta fall en biskop med makt att bestämma om en vinningstjänst, ska avgöra om en person får sitta i en socialnämnd förefaller mig högst besynnerligt. Gränsdragningen till vad som är lämpliga politiska uppdrag måste vara upp till diakoner och präster att själva avgöra.

Rätten för envar att engagera sig politiskt och att få ledighet för att fullgöra politiska uppdrag måste vara en del av det demokratiska samhället. Vi får hoppas att även kyrkans anställda också i fortsättningen kan vara med i olika nämnder, inklusive socialnämnden, utan att få ta emot vädjanden eller hot om att lämna sina politiska uppdrag.

Genom massmedier vet jag att biskopen har för avsikt att genom att motionera föra frågan vidare till kyrkomötet. Kyrkomötet är Svenska kyrkans riksdag. Där följer vi kyrkoordningen. Där finns inget om att en person med vinningstjänst inte skulle kunna vara politiskt aktiv. Hundra-

tals personer med vigningstjänst och med uppdrag i socialnämnder får vänta till kyrkomötets sammanträde i oktober för besked.

Därför är det mycket bra att statsrådet i sitt svar betonar att det är viktigt att kunna inneha politiska uppdrag utan risk för repressalier från arbetsgivare eller andra. Jag skulle önska att statsrådet tog initiativ till ett möte med Svenska kyrkan för att klargöra arbetsrättsregler, demokratiska rättigheter, reglerna i kommunallagen och alla andra bestämmelser som är relevanta i den situation som nu har uppkommit. Jag undrar om statsrådet är beredd att ta ett sådant initiativ.

Anf. 30 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Regeringsformen tillförsäkrar alla medborgare ett antal grundläggande fri- och rättigheter. Bland dessa finns föreningsfriheten, som ytterst garanterar medborgarnas möjlighet att åta sig och inneha politiska förtroendeuppdrag.

Med vissa undantag gäller dock dessa fri- och rättigheter det allmänna och inte mellan enskilda, mellan enskilda privatpersoner och företag och så vidare.

Dock tycker inte jag att det här är en speciell fråga. Jag kan inte gå in på det specifika exemplet, men låt mig ta ett annat exempel. Om någon jobbar på Sveriges Television, på programmet Rapport, och också innehar ett fritidspolitikeruppdrag så skulle jag vara mycket skeptisk som arbetsgivare till huruvida den personen skulle kunna ha uppdraget på Rapport samtidigt som han eller hon hade ett politiskt uppdrag.

Jag tror att det också i fortsättningen, trots våra grundläggande fri- och rättigheter när det gäller att ha ett förtroendeuppdrag, kommer att vara tvister i enskilda fall mellan arbetstagare och arbetsgivare huruvida ett politiskt uppdrag är förenligt med den syssla som man är anställd för. Därför tror jag att det är svårt. Jag har också lyssnat till hur KU resonerar om att ta in detta i grundlagen.

Däremot har man rätt som arbetstagare att erinra mot arbetsgivarens beslut. Det kan man antingen göra som offentliganställd inom lagen för offentlig anställning eller, om man är privatanställd, inom ramen för kollektivavtalet och föra det till tingsrätt eller till arbetsdomstol. Mycket svårare än så tycker jag inte att det är.

Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att det är lite bekymmersamt att statsrådet har en så passiv hållning till detta. Det är riktigt som han säger; man kan säkert säga att underförstått finns rättigheten att ha ett politiskt uppdrag. Men problemet uppstår när det inte finns en tydlighet i lagstiftningen så att till exempel kyrkan eller andra civilrättsliga organisationer, företag och så vidare har klart för sig att detta är en generell rätt.

Sedan måste man givetvis kunna ha undantag. Det exempel som Jens Orback tar upp är relevant i sammanhanget. Det finns också många andra. Man kan ju inte sitta som kommundirektör och dessutom vara ledamot av kommunfullmäktige. Det är inte rimligt.

Jag efterlyser att man tar initiativ till att skapa en generell rätt för att inneha ett offentligt politiskt uppdrag. Sedan får man försöka specificera när det ska göras undantag i sammanhanget. Jag skulle vilja att statsrådet

Prot. 2004/05:89

11 mars

*Svar på
interpellationer*

övergav den passiva hållningen och aktivt försökte ta en fajt för att skapa denna generella rätt i lagstiftningen.

Anf. 32 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Nomineringsprocessen inför valet 2006 på olika nivåer är redan i gång. De politiska partierna söker engagerade personer som vill åta sig olika politiska uppdrag. Alla yrkesgrupper måste få engagera sig i politiken. Det tycker jag har framgått av debatten.

Jag tror personligen att det kan vara en fördel att personer som har människovårdande yrken får tillfälle att vara förtroendevalda i en socialnämnd. Det är viktigt att kyrkan engagerar sig i politiken.

Jag tror också att sunt förnuft, jävsbestämmelser och LOA-regler som statsrådet nämner i sitt svar är fullt tillräckliga grunder för att överväga om en person ska kunna åta sig uppdraget att verka i en socialnämnd.

Vi får hoppas att detta olyckliga utspel från en biskop inte hämmar rekryteringen av kyrkans folk till politiska uppdrag.

Ett enskilt ärende har engagerat massmedierna, men många har känt sig ifrågasatta i sina politiska uppdrag. Jag hoppas att statsrådet kommer att bevaka ärendets fortsatta gång inom Svenska kyrkan och eventuellt vidta åtgärder.

Anf. 33 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag kan tillförsäkra Lars-Ivar Ericson och även Ingvar Svensson att jag kommer att följa de här frågorna.

Jag hade nyligen ett möte med representanter från förtroendevalda och representanter för de olika partierna i syfte att öka antalet förtroendevalda. I den problematik som då togs upp var det ingen person som berörde problemet med att fritidspolitiker eller andra politiskt förtroendevalda inte tog sina uppdrag därför att de skulle få repressalier från arbetsgivare och så vidare.

Jag tvekar inte när det gäller att det problem som ni tar upp finns, men det tycks inte finnas något generellt problem i detta sammanhang. Att införa en annan lagstiftning när inte problematiken är klarlagd tycker jag är att förhasta sig.

Däremot vill jag nämna det arbete som vi gör för att öka antalet fritidspolitiker. Jag vill rikta det tyngst vägande skälet till att vi har färre fritidspolitiker tillbaka till er. Det är bland annat sammanslagningarna, men det är också sammanslagningarna och borttagandena av stadsdelsnämnder runtom i Sverige. Många, inte minst borgerliga partier, företräder en sådan politik. Jag hoppas att inte ni fullföljer den. Det ger alldeles för få möjligheter för medborgare att komma nära sina förtroendevalda. Jag kommer själv från en bakgrund som fritidspolitiker i en stadsdelsnämnd, och där kunde jag se vilket bra demokratiskt instrument detta är för att komma nära medborgarna. Det skapar också fler träffytor mellan förtroendevalda och medborgare.

Jag hoppas alltså att ni inte själva verkar för att minska antalet förtroendevalda genom att ta bort politiska uppdrag.

Anf. 34 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag hoppas att statsrådet vill arbeta vidare för att rätten att inneha politiska uppdrag ska ges en starkare ställning.

Det är glädjande att det inte är något stort problem. Men problemet är att det har uppstått ett problem och att det kan växa. Det kan vara en boll som kommer i rullning. En arbetsgivare eller någon part kan ha en dold agenda, men utnyttjar möjligheten att rikta repressalier mot någon för att man har ett visst politiskt uppdrag. Det kan till exempel gälla att man ogillar det politiska parti som vederbörande representerar.

Det kan alltså dyka upp problem, och det är därför jag efterlyser en tydlighet i agerandet från regeringens sida. Jag fruktade att Jens Orback skulle kasta frågan tillbaka till mig eftersom jag sitter i Grundlagsutredningen, men han gjorde inte det. Vi ska ju utreda valsystemet, och där får vi anledning att ta upp den här typen av frågeställningar.

Jag vill tacka statsrådet för debatten, och jag hoppas att statsrådet aktivt vill engagera sig till stöd för att man ska kunna inneha ett politiskt uppdrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:89

11 mars

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2004/05:366 om sexklubbars könsdiskriminerande reklam

Anf. 35 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Inger Davidson har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra sexklubbarnas verksamhet och den aggressiva könsdiskriminerande reklam som de bedriver.

Som Inger Davidson beskriver vet vi att det förekommer kriminell verksamhet i form av till exempel koppleri, köp av sexuella tjänster, narkotikabrott och misshandel i anslutning till sexklubbarna. Denna del av verksamheten kan vi komma åt genom den rådande lagstiftningen. I detta sammanhang bör också framhållas att det enligt ordningslagen (1993:1617) är förbjudet att anordna offentlig pornografisk föreställning. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar en offentlig tillställning i strid mot förbudet kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Sexklubbars och de reklambärande bilarnas kvinnoförnedrande budskap ska givetvis motarbetas. Denna fråga är prioriterad och ryms inom sexualiseringen av det offentliga rummet, som är ett av fem fokusområden inom regeringens fastlagda jämställdhetspolitik under mandatperioden.

Den grundläggande orsaken till att dessa klubbar existerar och att reklamen finns handlar om att vi lever i en könsmaktsstruktur. Mer specifikt är det mäns efterfrågan som är grundorsaken och drivkraften, medan normaliseringen av kvinnoförnedrande bilder, utsagor och handlingar möjliggör dess fortsatta existens.

För att motverka denna normalisering av kvinnoförtrycket är det viktigt att satsa på medvetandegörande och kunskapshöjande insatser, opinionsbildning och attitydförändrande åtgärder. Att främja de goda krafterna som arbetar med denna fråga är en förutsättning för att få till stånd en långsiktig förändring. Nyligen beviljade därför regeringen 2,5 miljoner kronor till ideella organisationer för arbete mot sexualiseringen av det offentliga rummet. Dessa organisationer har stor kunskap och lång erfä-

renhet av att arbeta med dessa frågor. Vi kommer att följa detta arbete noga och ta till oss dess resultat.

Utmaningen just nu handlar också om att analysera och formulera konkreta åtgärder som regeringen kan vidta gällande denna fråga. Det pågår därför ett arbete inom detta område. Regeringskansliet har bland annat knutit till sig forskare, representanter från organisationer och från reklam- och mediebranschen för att dessa ska bidra med sin expertkunskap.

Sexualiseringen av det offentliga rummet är en bred fråga som handlar om påverkan i vårt vardagsliv genom reklam, tv och ett medieutbud i förändring, bland annat genom Internet och ny informationsteknik. De redskap och metoder som står till buds handlar här i stor utsträckning om riktlinjer, självreglerande organ och påverkanskanaler som finns utanför lagstiftningen. Exempel på sådana vägar är etiska riktlinjer för medieproducenter och att se över effektiviteten hos de självreglerande organ som finns. Sexualiseringen av det offentliga rummet handlar också om konkreta övergrepp och kränkningar av kvinnor och flickor i deras vardagsliv, men också exempelvis på de sexklubbar som Inger Davidson tar upp i sin interpellation. Därför kan vi inte utesluta också en översyn av hur lagstiftningen ser ut på exempelvis reklamområdet.

Arbetet på detta viktiga område är, som sagt, pågående, och jag avser att avvakta resultatet av de insatser vi påbörjat.

Anf. 36 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret. Det är jättebra att det pågår ett arbete, men det vore väldigt bra om det blev något resultat av det arbetet också. Det här inte precis någon ny fråga. Stockholmarna har upprörts i årtal över att det kör omkring bilar på stan med jättestora bilder på lättklädda kvinnor i utmanande positioner som ska locka folk till porrklubbar. Hur kan Jens Orback då påstå att det är en prioriterad fråga att få bort dem? Det har pågått i årtal. Vi har en lag som förbjuder sexköp, men det går inte att med lagliga medel stoppa reklam för sexköp. Hur går det ihop?

Det är klart att det är detta det handlar om. Porrklubbarna är ju de nya sambandscentralerna för försäljning av sex nu när gatuprostitutionen har trängts tillbaka. Det finns, som sagt, belägg för att det förekommer både brott mot sexköpslagen och koppleri i anslutning till sexklubbarnas verksamhet, förutom en massa annan brottslig verksamhet som knarkförsäljning med mera.

Problemet med slavhandel ökar hela tiden. Tjejer från närliggande länder transporteras hit under falska förespeglningar och tvingas sedan till posering och prostitution. Att reklam för den verksamheten inte tycks gå att förbjuda är fullständigt ofattbart, och det sänder verkligen ut dubbla budskap.

Det har gjorts flera försök att stoppa porrklubsverksamheten och reklamen för den. Redan 1998 presenterade vi kristdemokrater ett antal förslag, bland annat handlade det om att pröva att beslagta bilarna med porreklam genom att tillämpa brottsbalkens bestämmelser angående koppleri. Det prövades aldrig.

I november förra året avslog vänstermajoriteten i stadshuset ett förslag från Kristdemokraterna som gick ut på att staden skulle skriva till regeringen och begära åtgärder mot sexklubbarna. Det hade man gjort

utan framgång tidigare, var svaret. Det stämmer. Redan 1999 skrev den borgerliga majoriteten till regeringen för att få hjälp att stoppa den här porreklamen, men regeringen gjorde ingenting. Nu har den nuvarande majoriteten i stadshuset tänkt om och beslutat att än en gång begära hjälp av regeringen. Det är den jag också begär här i dag.

Just nu ligger ett ärende hos länsrätten, och det handlar om att fullmäktige i Stockholm ville göra ett tillägg i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för att kunna förbjuda de här bilarna med porreklam. Nu har länsstyrelsen avslagit det med motiveringen att förbudet skulle strida mot yttrandefriheten.

Då är min första fråga: Delar Jens Orback länsstyrelsen bedömning att det strider mot yttrandefriheten att förbjuda reklam som går ut på att försälja kvinnokroppar?

Anf. 37 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Som statsråd kan jag inte recensera en dom i länsrätten och säga huruvida den är bra eller dålig. Det tror jag Inger Davidson vet. Jag känner till det initiativ som man tog i Stockholms stad där man beslutade sig för att detta var en kränkning av det offentliga rummet. Man ville därmed förbjuda dessa bilar, något som länsstyrelsen undanröjde med hänsyn till yttrandefriheten.

Jag vet också att om jag i dag skulle komma med ett förslag till konstitutionsutskottet om ett förbud för denna reklam skulle konstitutionsutskottet svara att detta står i strid med yttrandefriheten och att jag måste pröva alla andra möjligheter för att se om jag på något annat sätt kan få bukt med denna förnedrande reklam, vilket också konstitutionsutskottet har uttalat att det är. Därför har jag för avsikt att på så kort tid som möjligt återigen ta till mig de resultat som kommer från de projekt som vi nu har gett medel till. Vi kallar också till oss experter för att se vad vi ytterligare kan göra. Vi kommer också att med intresse följa den norska lagstiftning som finns.

Jag tror att Inger Davidson vet att jag är engagerad i de här frågorna. Jag hade förmånen att jobba med de här frågorna tillsammans med Inger Davidson när hon hade dem på sitt bord. Det är en väldigt svår väg att gå fram när det gäller lagstiftning, men låt oss inte undvika detta när vi har provat alla andra metoder. Men jag måste göra ytterligare försök med självansering och för att hitta andra vägar, annars tror jag inte att jag har möjlighet att få det genom konstitutionsutskottet och genom riksdagen. Jag välkomnar också ytterligare förslag från Inger Davidson för att ta itu med de här mycket kränkande bilderna som rullar runt på stan.

Utifrån de internationella besök som jag har gjort – den senaste veckan var jag bland annat hos kvinnokommissionen i New York – skulle jag vilja tala om vilken stor respekt man har för svensk lagstiftning, inte minst när det gäller sexhandel. Sverige är unikt som har en lagstiftning där vi straffbelägger köp av sexuella tjänster. Regeringen ser köp av sexuella tjänster som en del av mäns våld mot kvinnor. Den lagstiftningen har visat sig vara väldigt resultatgivande, inte minst när det gäller handel med kvinnor. Sverige har betydligt mindre *trafficking*, som inte är något annat än människohandel och slavhandel, än vad våra närmaste grannar i Europa har.

Prot. 2004/05:89

11 mars

Svar på
interpellationer

Nu arbetar vi med att försöka exportera den lagen. Därför har vi också en handlingsplan och en grupp som arbetar inom Regeringskansliet för att sprida denna lyckosamma lag ut i världen.

Anf. 38 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Det är intressant att Jens Orback själv vidgar debatten lite till att handla om könsdiskriminerande reklam i allmänhet. Det var egentligen det som vi om inte direkt samarbetade om så i fall hade en del seminarier om ihop när jag var civilminister.

De flesta politiker vill ju inte ta i detta, precis som Jens Orback faktiskt gör nu också när han säger att detta är så svårt och att han ändå kommer att få mothugg så det är ingen idé att han ens försöker. Men jag gjorde faktiskt ett försök, och det försöket finns i Ds 1994:64 där en utredare tog fram ett förslag på hur man skulle kunna komma åt den könsdiskriminerande reklamen utan att ändra i yttrandefrihetsgrundlagen. Det handlade helt enkelt om ett tillägg i marknadsföringslagen.

Detta lades på hyllan eller i någon byrålåda när Socialdemokraterna kom tillbaka till makten 1994. Men jag kan upplysa om att det finns om det skulle behövas något underlag inför framtida lagstiftning. Jens Orback sade ju i sitt första svar att regeringen inte kan utesluta också en översyn av hur lagstiftningen ser ut på exempelvis reklamområdet. Jag tycker att det känns lite senkommet när det här förslaget har legat i elva år. Det var inte heller särskilt pregnant. Min fråga är: Ska det eller ska det inte göras någon översyn av lagstiftningen när det gäller att komma åt den här reklamen?

För några år sedan diskuterade vi förbud mot innehav av barnpornografi. Yttrandefriheten användes då som ett argument mot det förbudet. Jag förstod aldrig hur dokumenterade övergrepp på barn kunde försvaras med hjälp av yttrandefrihetsargument.

Nu har dessbättre kritiken mot oss som då jobbade för den förändringen tystnat. De flesta inser att skyddet av barn måste vara överordnat allt annat, inklusive en förändring av yttrandefrihetsgrundlagen.

Jag är lika frågande till att försäljning av kvinnor kan försvaras med yttrandefrihetsargument. Jag förstår att det kan finnas gränsdragningsproblem i vanlig reklam. I det fall vi nu talar om, bilarna som kör omkring med porreklam, där kvinnokroppen används för att locka till sexköp och annan förnedrande och kränkande behandling av kvinnor, borde inte avvägningen vara så svår. Det är ju det det handlar om.

Man kör omkring med jättebilder på avklädda kvinnor och säger: Kom till den här klubben och utnyttja dem. Det är en så grov kränkning att det inte kan råda några avgränsningsproblem.

Tänker Jens Orback göra en översyn av lagen och åtminstone försöka få ett stopp på detta?

Anf. 39 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag kan i det mesta hänvisa till mitt föregående svar. Vi har delat ut 2,5 miljoner kronor till olika projekt. Det intressanta i de projekten är dels kartläggningen, dels utbildning, information och opinionsbildning. Det gäller att se och lära sig vad bilderna står för.

I den värsta av världar blir detta normalt. Det är något som sjunker in och blir en normalisering och stereotypisering av kvinnors och mäns roll, en objektifiering och underordning.

Jag försäkrar, precis som jag gjorde i mitt svar, att en sista utväg är att överväga lagstiftning. För att den ska gå igenom i riksdagen måste det vara en sista utväg och jag måste visa att jag i övrigt har gjort vad som står i regeringens makt.

Jag kan ändå glädja Inger Davidsson med att det också händer saker.

Något som vi har sett med oro på klubbarna är utnyttjande av ungdomar när det gäller sexuell posering. Den rekryteringen av unga männskor vill vi stoppa. Därför har det lagts ett förslag och riksdagen har antagit regeringens proposition. Den 1 april 2005 träder en lagändring i kraft som ska hindra utnyttjande av barn och ungdomar för sexuell posering.

Anf. 40 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att initiativet för att motverka sexualiseringen av det offentliga rummet är jättebra, men det täcker inte riktigt in detta. Det här är så utpräglat kränkande. Vi behöver inte lära oss mer. Jag kan förstå att Jens Orback som ny minister tycker att det här är en fråga som han måste tränga in ifrån allra första början.

Så kan det inte vara. Eftersom Socialdemokraterna byter ministrar så ofta kommer vi aldrig till skott om varje ny minister säger: Nu måste jag lära mig mer innan jag vågar lägga fram ett förslag.

Det finns faktiskt en hel del som vi skulle kunna utnyttja. Jag hoppas att Jens Orback tar tag i detta. Jag tror på engagemanget. Dessvärre tror jag inte riktigt på att det kommer att genomföras i praktiken eftersom det redan nu framhålls hur svårt det är.

Jag tror att man måste gå på. Man måste våga skapa opinion, förändra attityder och få med sig opinionen utanför så att det blir ett tryck på riksdagen. Då går det att få igenom sådana här förslag. Jag tror att det trycket redan är ganska starkt, så jag önskar bara lycka till.

Förändra lagstiftningen, Jens Orback.

Anf. 41 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag bara säga att det är bra att veta att jag kan räkna med kd:s stöd vid en eventuell slutsats om att vi inte kommer vidare utan att också ta till lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2004/05:402 om överförmyndare

Anf. 42 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Hillevi Larsson har frågat justitieminister Thomas Bodström vilka åtgärder justitieministern avser att vidta för att bekämpa hot och andra former av trakasserier mot tjänstemän vid kommunernas överförmyndarmyndigheter samt om justitieministern avser att se över möj-

ligheten att tjänstemän vid dessa kommunala myndigheter ska komma att omfattas av ett sekretesskydd.

Överförmyndare och ledamöter i överförmyndarnämnd väljs av kommunfullmäktige på fyra år och innehar således ett förtroendeuppdrag. De kan delegera att avgöra vissa grupper av ärenden till en kommunal tjänsteman med behövlig kompetens. Eftersom arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att frågor om de förtroendevaldas situation tillhör mitt ansvarsområde som demokratiminister så svarar jag på interpellationen.

Det finns flera brott som aktualiseras när det gäller hot och våld mot förtroendevalda och tjänstemän. Bland dessa kan nämnas olaga tvång, olaga hot, ofredande, förtal, förolämpning samt våld, hot och förgripelse mot tjänsteman.

Det är mycket allvarligt för vårt representativa demokratiska system med hot, trakasserier och våld som riktas mot förtroendevalda. Det är i ett demokratiskt samhälle oacceptabelt att människor som väljer att engagera sig politiskt därigenom utsätter sig själva och sina närstående för en reell risk att bli utsatta för hot eller våld. Mot bland annat denna bakgrund har regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté som arbetar med förslag till åtgärder som motverkar och förebygger hot och våld som riktas mot våra förtroendevalda. Kommittén ska redovisa sitt arbete under våren 2006 och i kommitténs uppdrag ingår bland annat att kartlägga och analysera förekomsten av hot och våld mot förtroendevalda samt överväga om det i något avseende finns behov av att förändra skyddet för de förtroendevalda. Kommittén har inte i uppdrag att arbeta med förslag till åtgärder som motverkar och förebygger hot och våld som riktas mot tjänstemän men resultatet av kommitténs arbete bör i vissa avseenden kunna användas då hot, trakasserier och våld riktas mot kommunala tjänstemän.

Hillevi Larsson har också frågat om sekretesskyddet för befattningshavare vid dessa myndigheter ska ses över. I sekretesslagen finns redan i dag en bestämmelse om sekretess i myndigheternas personaladministrativa verksamheter för uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att någon enskild eller någon närstående till den enskilde utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Vissa yrkesgrupper är dock mer utsatta för hot och trakasserier än andra. När det gäller sådana myndigheter där personalen särskilt kan riskera att utsättas för våld eller annat allvarligt men har regeringen därför getts möjlighet att föreskriva extra stark sekretess för vissa typer av uppgifter till exempel adressuppgifter. Sådan sekretess har också införts för till exempel polis- och åklagarmyndigheterna.

Det bör alltid krävas goda och starka skäl för att inskränka offentlighetsprincipen. Regeringen har inte fått någon begäran om förstärkt personaladministrativ sekretess från överförmyndare och överförmyndarnämnder. Det finns därför för närvarande inte tillräckligt underlag för att bedöma det faktiska behovet av förstärkt sekretess när det gäller överförmyndarna.

Jag vill avslutningsvis framhålla betydelsen av att hot och våld mot förtroendevalda nu utreds. Det ska bli intressant att se vad kommittén kommer fram till och vad en fortsatt beredning av frågan kan ge. I avvaktan på detta avser jag inte nu att ta initiativ till några ytterligare åtgärder beträffande hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda.

Herr talman! Det är glädjande att den här kommittén har tillsatts. Det är ett väldigt viktigt uppdrag kommittén har. Jag hoppas bara att inte tjänstemännen hamnar mellan stolarna.

Kommittén handlar ju framför allt om förtroendevalda. Det är mycket angeläget att även tjänstemän ska kunna känna sig trygga i tillvaron. Det handlar faktiskt om grundtryggheten för dessa människor.

Jag vet att ministern inte kan kommentera enskilda fall, men jag vill ändå nämna några fall som visar hur det kan gå till.

En människa har satts under förvaltare och upplever att det är långsiktiga behov som går före kortsiktiga behov. Förvaltaren väljer alltså att betala mat, hyra och försäkring. Detta kan uppröra huvudmannen, eller den som är satt under förvaltare. Risken är då att denna person går vidare och vänder sig till överförmyndaren, och i större kommuner bärs bördan där väldigt mycket upp av de tjänstemän som arbetar där.

Ett annat fall kan det vara när två gode män har hand om ett underårigt barn. Konflikter mellan dessa gode män kan då leda till att detta går ut över överförmyndarens tjänstemän. Det kan vara en dragkamp som handlar om vårdnad om barnet och inflytande över barnets liv. I detta spel kan tidigare skilsmässor, konflikter, missbruk och så vidare dras upp, och man kan då använda personuppgifter hos överförmyndarens tjänstemän för att försöka förbättra sin situation.

Vad det rent konkret handlar om är att dessa personer har rätt att ringa till kommunen och få ut personuppgifter om exempelvis en enskild jurist som jobbar hos överförmyndaren – hennes eller hans personnummer, personliga hemadress, hemtelefonnummer och till och med meritförteckning, cv. Det är alltså väldigt personliga uppgifter som röjs och som kan användas dels för egen vinning, dels för rena hot och trakasserier.

Det finns exempel där man ringer hem till tjänstemannens familj när denne inte hunnit komma hem från jobbet utan minderåriga barn svarar och då utsätts för hot. Man ringer till tjänstemannen och säger: Vi vet var dina barn går i skola. Vi vet var du bor. Vi kan stå där och vänta, och du har ingen chans att förhindra det.

Det här leder till personlig katastrof för de berörda tjänstemännen. Detta var ju inte vad man väntade sig när man tog jobbet. För en förtroendevald är det inte heller vad man väntade sig, men det är ändå en lite mer offentlig situation. För dessa tjänstemän blir det än mer chockartat att utsättas för de här hoten.

Det kan dessutom röra sig om fler än ett fall. Alla som är missnöjda med sin gode man eller förvaltare vänder ju sig till överförmyndaren, som har tillsyn över förvaltare och gode män. Det kan alltså röra sig om flera fall och om människor som känt sig kränkta under lång tid så att aggressioner har byggts upp.

Jag tycker att det är väldigt angeläget att just dessa tjänstemän inte faller mellan stolarna med tanke på att man funnit att det finns en hotsituation för tjänstemän vid andra myndigheter. Det är sorgligt att var man råkar jobba ska avgöra om man ska få det här sekretesskyddet.

Det är någonting väldigt enkelt de här tjänstemännen begär, nämligen att kommunen inte automatiskt ska tvingas lämna ut deras personuppgifter. Det skulle betyda oerhört mycket för de berörda människorna.

Anf. 44 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Hillevi Larsson tar upp. Det är något av grundfundamentet i en demokrati att inte utsättas för hot eller repressalier när man jobbar i en myndighet och jobbar för människors väl och ve.

Jag tycker att de fall som Hillevi Larsson tar upp och de fall som jag själv har erfarenhet av utifrån mitt kommunala perspektiv är så allvarliga att det stundom också finns skäl att kanske ta upp frågan om ett utvidgat sekretesskydd. Detta sekretesskydd har ofta givits till poliser och åklagare, men när sociala myndigheter och tjänstemän inom överförmyndarnämnder också utsätts för denna typ av hot kan det finnas skäl att ställa frågan om ett utvidgat skydd. Det måste alltid vägas mot offentlighetsprincipen i varje enskilt fall – jag vill ändå lyfta med detta.

Jag ser med spänning fram emot den utredning kring förtroendevaldas situation som kommer att presenteras nästa vår. Vi kommer att få ett delbetänkande där vi tittar på hotbilden, och visar det sig att denna ökar är det ett väldigt allvarligt hot mot svensk demokrati, skulle jag vilja säga. Hillevi Larsson tar ju i sin förfrågan upp också tjänstemän, och jag tror att när man tittar på hotet mot förtroendevalda finns där också underliggande ett hot mot tjänstemän. Inte sällan delegeras ju mycket av myndighetsutövning och beslutsfattande till tjänstemän, och det är de som ofta har att möta allmänheten.

Det är alltså väldigt viktiga frågor som Hillevi Larsson tar upp. Jag skulle dock vilja säga att upplever man som tjänsteman detta på en arbetsplats gäller också arbetsmiljölagen. Arbetsgivaren har en skyldighet att ombesörja arbetsmiljön på arbetsplatsen. Om man upplever dessa hot ska man också så småningom göra polisanmälan, och detta faller då under brottsbalken. Jag tror att det är viktigt att uppmärksamma detta och att inte dra sig för att göra en dylik anmälan.

Anf. 45 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag instämmer i att offentlighetsprincipen är oerhört viktig och att man givetvis inte ska ändra eller göra undantag i denna utan synnerliga skäl. Redan i dag har man dock funnit att det finns speciellt utsatta positioner där man gör detta undantag. Och det är alltså inte undantag för var dessa personer arbetar eller hur man kommer i kontakt med dem på arbetet, utan det gäller hemuppgifter. Man får helt enkelt söka dem på arbetstid och inte i deras hem.

Exempel från rättsväsendet är domare, åklagare och poliser. Till och med parkeringsvakter kan få detta skydd, liksom anställda hos kronofogden. Det finns ett antal undantag där man bedömt att trycket är extra hårt mot dessa verksamheter, men tyvärr har tjänstemännen vid överförmyndaren fallit mellan stolarna.

Jag kan tänka mig att det beror på att detta i första hand bärs upp av just förtroendevalda. Gode män är förtroendevalda, överförmyndaren själv är förtroendevald, men i medelstora och större kommuner finns också ett flertal, fler eller färre, tjänstemän inblandade. Det är viktigt att de har samma skydd som andra utsatta tjänstemän inom andra myndigheter.

Jag instämmer i att det är viktigt att göra polisanmälan, inte minst för att samla bevis – de här hoten är ju återkommande – så att man kan få en fällande dom och framför allt få slut på trakasserierna. Men tyvärr är detta inte förebyggande. Det förebyggande är att dessa uppgifter från början aldrig lämnas ut så att detta problem inte behöver uppstå.

De tjänstemän jag talat med säger att de förstår att man aldrig helt kan undanröja risken för hot, med tanke på vilka personer man har hand om – människor med grava psykiska störningar, människor med missbruksproblem och människor som av olika anledningar inte klarar av sin ekonomi. Det är självklart att det kan uppkomma hot på grund av detta.

Men som en uttryckte det: Någon kan ju vara så angelägen att komma åt mig att denna person är beredd att stå utanför kontoret och vänta när jag slutar jobbet. Den risken kan jag inte undanröja. Då ska jag inte ha det här jobbet, för den risken finns alltid.

Någon kan alltså följa efter en hem och på det sättet ta reda på adressen, men de flesta gör sig inte det besväret. De är inte angelägna om att komma åt just denna tjänsteman utan vilken som helst. De vill kräva sin rätt, och då försöker de på alla sätt. Ofta ringer man till kommunen, sade hon, och får där ut hemtelefonnummer, adress, cv och så vidare.

Många fall av hotfulla situationer skulle alltså kunna undanröjas genom att dessa uppgifter från början aldrig lämnades ut. Det är en liten åtgärd som ändå skulle kunna åstadkomma väldigt mycket positivt för de här människorna, som känner sig väldigt hotade och utsatta i dag.

Anf. 46 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Återigen: Det är bra att Hillevi Larsson tar upp de här frågorna. Jag tror att det i samband med de olika delbetänkanden som kommer från utredningen om hot mot förtroendevalda kommer att finnas anledning att fortsätta den här diskussionen och då också inbegripa tjänstemän i den.

När det gäller överförmyndarnämnderna, som Hillevi Larsson tar upp, har vi inte fått in någon ansökan om att få en utvidgad personalsekretess. Hur en sådan skulle behandlas kan jag inte yttra mig om, men vi har alltså inte sett eller fått underlag för att det skulle finnas en förstärkt hotbild och ett ytterligare motiv att höja sekretessen på överförmyndarnämnderna och bland deras tjänstemän. Får vi det får vi naturligtvis ta ställning till detta.

Jag kan också säga att det har skickats ut en bra, tycker jag, information från Säkerhetspolisen om säkerhet, hur man arbetar med säkerhet och hur man ska arbeta med säkerhet ute i kommuner och landsting.

Men i övrigt är det hela tiden en prövning mellan offentlighet och sekretess, där regeringen för att fatta beslut om en ytterligare förstärkning av sekretessen måste ha ett underlag. Är det så att Hillevi Larsson själv har kännedom om det här uppmanar jag henne att via sina kanaler komma in med en begäran om detta så får vi pröva det i särskild ordning.

Anf. 47 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för det beskedet. Jag ska givetvis uppmana dem jag har varit i kontakt med att anmäla det här och hoppas att det leder till resultat så snabbt som möjligt. Jag hoppas också att Kommittén

för förtroendevaldas skydd även innefattar tjänstemännen så att dessa inte faller mellan stolarna, vilket är lätt hänt.

Det finns ytterligare en aspekt på det här. Som förtroendevald har man som regel inte reglerad arbetstid utan man förutsätts kunna jobba nästan närsomhelst på dygnet. Det innebär exempelvis om man sitter i en stadsdelsnämnd i en kommun att människor ofta ringer på kvällarna och det är önskvärt att man ska vara tillgänglig. Även om man träffar på någon i mataffären ska man kunna inleda ett samtal.

Men som tjänsteman har man ju reglerad arbetstid. Därmed blir det ännu mer betungande om samma människor man träffar dagtid på sitt jobb även kan söka en i bostaden. Det kanske till och med kan uppkomma diskussion om övertidsersättning och det obehag naturligtvis som detta innebär. Så det finns många dimensioner av det här som ger anledning till ett sekretesskydd.

Men den viktigaste faktorn är ju den personliga tryggheten. Jag har talat med tjänstemän som är alldeles förtvivlade. De säger att hade de vetat det här hade de aldrig valt det yrket, för att känna en ständig oro för att ens små barn ska utsättas för våld och att få dessa återkommande hot känns omänskligt.

Jag ska givetvis omedelbart säga till de här människorna att göra en anmälan så att detta så snabbt som möjligt ska lösas.

Givetvis är det i de fall där den enskilde kan hotas av att personuppgifterna lämnas ut som detta undantag i offentlighetsprincipen ska råda. Men problemet i dag är att dessa tjänstemän vittnar om att kommunen känner sig tvingad att lämna ut uppgifterna. Så det skulle bara behövas ett sådant undantag.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:418 om finlandssvenskarnas status

Anf. 48 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att klarlägga finlandssvenskarnas status. Som Kerstin Lundgren framför utgör finlandssvenskarna i Sverige en stor minoritetsgrupp, och liksom andra minoritetsgrupper berikar finlandssvenskarna vårt mångkulturella Sverige. Finlandssvenskar är däremot inte en av de fem grupper som riksdagen erkände som nationella minoriteter i samband med att Sverige ratificerade Europarådets konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Vid den bedömning som låg till grund för riksdagens beslut om vilka grupper som erkändes som nationella minoriteter i Sverige fästes stor vikt vid att gruppen hade sitt eget språk. Att finlandssvenskarna inte är en nationell minoritet är också anledningen till att Finlandssvenskarnas Riksförbund inte beviljas bidrag från det anslag som regeringen fördelar till nationella minoriteter för att stärka deras inflytande.

Integrationsverket fördelar bidrag till organisationer bildade på etnisk grund enligt de regler som gäller i det nuvarande bidragssystemet och som både regering och riksdag står bakom. Enligt dessa regler kan en organisation beviljas verksamhetsbidrag om organisationens aktiviteter är av integrationsfrämjande karaktär. Finlandssvenskarnas Riksförbund har för i år inte beviljats verksamhetsbidrag från Integrationsverket, vilket beror på att Integrationsverket har bedömt att organisationens verksamhet i för liten utsträckning omfattar integrationsfrämjande aktiviteter. Att organisationen inte har beviljats verksamhetsbidrag är alltså inte kopplat till finlandssvenskarnas status som grupp.

Finlandssvenskarnas Riksförbund är en av flera organisationer bildade på etnisk grund som får lägre bidrag från Integrationsverket i år jämfört med tidigare år. Orsaken är i flera fall den bedömning som Integrationsverket har gjort av organisationernas verksamhet i förhållande till de bestämmelser som reglerar stödet till organisationer bildade på etnisk grund. Dessa organisationer ställs därmed inför en ändrad ekonomisk situation och jag har förståelse för att det kan vara problematiskt.

En parlamentarisk kommitté kommer att tillkallas som ska göra en översyn av integrationspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet. Som en del av uppdraget ska kommittén lämna förslag på utformning av ett framtida bidragssystem för organisationer bildade på etnisk grund samt en lämplig bidragsfördelande myndighet.

Sammanfattningsvis upplever jag inte att finlandssvenskarnas status som grupp är oklar. Däremot är jag medveten om att Finlandssvenskarnas Riksförbund, liksom flera andra organisationer bildade på etnisk grund, har fått ändrade ekonomiska villkor. Frågan om det statliga stödet till sådana organisationer kommer därför också att utredas.

Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation. Ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter antogs i december 1999. Det är en relativt sen tidpunkt för att uppmärksamma att vi har behov av att föra en minoritetspolitik och inte som tidigare i alla lägen en integrationspolitik.

Kriterierna som pekades ut var att det skulle vara en grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen har en icke-dominerande ställning i samhället: religiös, språklig, traditionell eller kulturell tillhörighet, självidentifikation, historiska eller långvariga band till Sverige. Det uttalades från den här kammaren när det begav sig att endast ett av de uppräknade särdragen måste föreligga när man gjorde ett sådant här urval.

Sveriges riksdags majoritet tog samtidigt ett beslut om minoritets-språkskonvention. Måhända gick där alltför mycket samman så att man inte såg hur man skulle bedöma ramkonventionen på egna grunder utan man fastnade och lät språkkonventionen vara vägledande också för bedömningen av nationella minoriteter.

I en av de minoritetsgrupper som pekades ut valde man från statsmaktens sida, genom den här kammarens majoritet, att göra ett gränssnitt, inte utifrån självidentifikationen utan utifrån språk. Den här kammaren delade sverigefinländarna i två grupper. I strid med den signal som hade kommit under utredningsarbetet, i strid med den tydliga själv-

identifikation som hade pekats ut valde den här kammarens majoritet att säga att den finskspråkiga delen av den här gruppen var en minoritet och gavs minoritetsstatus, medan den svenskspråkiga delen inte hade någon minoritetsprofil alls. Något märkligt, för då bortsåg man ju från alla de andra kriterierna som är så tydliga i ramkonventionen.

Nu har vi fem års erfarenhet av det här arbetet. Och jag tycker att det har hänt en del positivt, ska jag säga, när man för över minoritetsfrågorna till den sida i departementet som handhar demokrati och mänskliga rättigheter.

Men jag blir bekymrad när statsrådet säger att han inte upplever att finlandssvenskarnas status som grupp är oklar. Är det inte just det som är ett faktum om man utgår från vad de berörda själva säger. Respekterar statsrådet det faktum att Sverigefinländarnas delegation enhälligt i söndags antog en resolution, en samlad uppfattning om att sverigefinländarnas minoritetsstatus bör gälla alla sverigefinländare, oavsett modersmål?

KU:s uppföljning har också visat Europarådets tydliga signal när det gäller att man måste ta fasta på självidentifikationen och att det är viktigt med delaktighet och deltagande. Ändå säger statsrådet att han inte upplever någon oklarhet, medan de berörda, de som själva urskiljer sin identitet, uppfattar detta mycket tydligt och anser att det är näst intill en diskriminerande handling som har begåtts.

Är statsrådet beredd att se över den här frågan, till exempel ge ett tilläggsuppdrag till en utredning som granskar förvaltningsområdet Mälardalen?

Anf. 50 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Riksdagen har efter noggrann prövning beslutat vilka grupper som ska erkännas som nationella minoriteter. Riksdagen valde också att ha ett eget språk som ett tungt vägande skäl. Det fanns alltså andra grupper som ville bli nationella minoriteter, och en del av politiken är att sätta gränser. Det är ibland svårt, men jag har inte för avsikt att med det underlag som Kerstin Lundgren i dag anför försöka få riksdagen att ompröva sitt beslut.

Det råder heller ingen oklarhet, såsom jag ser det, när det gäller Finlandssvenskarnas status som en organisation bildad på etnisk grund. Jag kan förstå det problem som uppstår vid minskade bidrag. Eftersom Kerstin Lundgren nämnde Sverigefinländarnas delegation kan jag meddela att i torsdags fattades ett beslut att ge Sverigefinländarnas delegation 300 000 kr i stöd. Sverigefinländarnas delegation har själva valt att organisera sig så att man består av både Sverigefinska Riksförbundet och Finlandssvenskarnas Riksförbund. Därmed har man på eget sätt också sett till att en del av resurserna kommer finlandssvenskarna till del.

I övrigt tror jag också att det är bra att finlandssvenskarnas organisation följer de direktiv som regeringen och riksdagen har antagit när det gäller att dela ut bidrag till organisationer på etnisk grund. Vi har i dag många olika invandrargrupper som har kommit till Sverige senare än finlandssvenskarna som också ansöker om dessa medel. I det första rummet är det viktigt att uppfylla de krav som regering, riksdag och Integrationsverket har att följa när det gäller att ge verksamhetsbidrag till organisationer på etnisk grund. Ett grundelement i det verksamhetsbidraget är att man ska ägna sig åt den typen av verksamhet som också främjar

integrationen. När det gäller rena kulturbewarande projekt är det snarare Kulturrådet som man kan använda sig av.

Den besvikelse som finns hos sverigefinnarna när det gäller att inte ha fått bidrag från Integrationsverket kan man komma runt till nästa år om man ser till att följa de direktiv som gäller för det anslaget.

Prot. 2004/05:89

11 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Är statsrådets uppfattning att samspråkiga grupper speglar samma kultur? Vill ministern hävda att australier och amerikaner har samma kultur och traditioner för att de talar samma språk? Verkligheten torde vara mycket mer mångfasetterad än så, fru talman.

Självidentifikationen är en oerhört viktig faktor när vi pratar minoritetspolitik. Det här är den enda nationella minoritetsgruppen där statsmakten tagit sitt tolkningsföreträde till att skära bort ungefär en fjärdedel – en femtedel – av gruppen genom att själv kräva att få göra gränsdragningen. Det är också den enda nationella minoritet i Sverige där statsmakten explicit kräver att minoritetsrepresentanterna ska ha motsvarande minoritetsspråk enligt minoritetsspråksstadgan som sitt modersmål.

Vi kräver inte att samer ska tala samiska, att tornedalingarna ska tala meänkieli, att romer ska tala romani chib eller att judar ska tala jiddisch som sitt modersmål för att få ingå i den nationella minoriteten. I själva verket, fru talman, är det utmärkande för etniska grupper att de uppvisar olika kännetecken i varierande grad och att det inom grupperna finns en variation över vilka kännetecken som enskilda gruppmedlemmar uppvisar.

Är det inte, fru talman, hög tid att göra en hel nationell minoritet av sverigefinländarna och rätta till det misstag som många ser begicks 1999? Jag är väl medveten om att beslutet har funnits, men är det möjligt att ändra? Vi tittar nu på förvaltningsområdet. Vi tittar på samiska språken. Låt oss också titta på hela gruppen, som uppenbart självidentifierar sig och utifrån kulturell utgångspunkt har oerhört starka band och klassificeras som nationell minoritet.

Fru talman! Jag har en kort fråga när det gäller det ekonomiska stödet. I det här sammanhanget visar det sig hur konstigt det har blivit. Statsrådet och regeringen ser inte dessa som en del av en nationell minoritet. Statusen är klar. Det är en invandrargrupp som ska integreras i det svenska samhället. Det är därför som man hänvisas till Integrationsrådet och anslag 10:2. Det är därför som de blev kvar när man från regeringens sida valde att dra ned det anslag som tidigare hade tilldelats denna grupp, det vill säga finlandssvenskarna, hela minoritetsgruppen på Integrationsverket. Nu drog man ned anslaget med 2 ½ miljoner i årets budget för att lägga det separat i anslaget för åtgärder för nationella minoriteter. Därmed blir det en grupp kvar där regeringen uppenbarligen anser att det är viktigt att de integrerar sig i det svenska samhället. Statsrådets och regeringens budskap till den finlandssvenska minoriteten i Sverige är att integrera sig i svenska samhället och att söka bidrag på de grunderna. Då får de stöd, medan deras sverigefinländska "syskon", den finskspråkiga delen, får stöd enligt anslag 47:2 Nationell minoritet. Märker inte statsrådet Orback, fru talman, hur konstigt det här har blivit? Låt oss i stället skapa en hel grupp utifrån utgångspunkten självidentifikation och utifrån de kriterier som ramkonventionen markerar.

Anf. 52 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Riksdagen har beslutat om vilka grupper som ska vara nationella minoriteter. Om det skulle vara som Kerstin Lundgren säger, att det är en homogen grupp som bara har den skillnaden att de talar olika språk, frågar man sig varför det finns ett sverigefinskt riksförbund och ett finlandssvenskt riksförbund. Då skulle det finnas bara ett riksförbund.

I övrigt delar jag naturligtvis uppfattningen att man kan tala samma språk och ha olika kulturella traditioner. Men jag ser inte detta som ett stort problem, annat än att man alltid måste göra avvägningar. Om alla grupper ville bli nationella minoriteter, då skulle vi alla kunna dela in oss i nationella minoriteter. Men riksdagen har tittat på de grupper som behöver extra stöd, extra skydd, extra resurser för att bevara sitt språk. Med det sättet att titta på vilka som skulle bli nationella minoriteter kom den finlandssvenska gruppen inte med. Däremot finns det möjlighet för den finlandssvenska gruppen att söka bidrag inom andra områden. Men man blev inte nationell minoritet. Jag har i dag inte för avsikt att ompröva det beslutet.

Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Jag förstår och hör vad statsrådet säger, att han inte är beredd att ompröva beslutet. Från KU:s sida jobbar vi nu med en uppföljning av den förda minoritetspolitiken. Vi noterar naturligtvis en rad olika faktorer i sammanhanget.

Språket är ett av de kriterier som lyfts fram och som minoritetsspråkonventionen syftar till att hävda. Men ramkonventionen, fru talman, pekar också ut en rad andra kriterier. Sverige har skrivit under den ramkonventionen utan reservationer. Det innebär att pröva traditioner och kultur. Vad skiljer enligt regeringens bedömning, fru talman, den sverigefinländska gruppen som talar finska från den sverigefinländska gruppen som talar svenska när det gäller traditioner och kultur som innebär att man från statsmaktens sida, i strid med självidentifikationen, gör ett gränssnitt på detta sätt?

Det finns inget underlag i de utredningar som finns. Det finns inget underlag i det beslut som togs i riksdagen som är tydligt i den delen. Remissinstanserna var då ganska tydliga och pekade på problematiken, fru talman. Det verkar ändå som att statsrådet till synes envetet håller fast, i stället för att se att det nu har hänt en del och säga låt oss gå vidare, låt oss öppna upp och låt oss åtminstone titta på frågan.

Om vi ska göra minoritetspolitiken rikare, om vi ska göra 2006 till ett mångkulturellt år, låt oss då öppna upp och ge ett tilläggsuppdrag till den utredning som redan nu granskar och försöker läka det samiska språket, som försöker läka förvaltningsområden, att också titta på möjligheterna att hela den grupp som sverigefinlänarna utgör, oavsett modersmål, utifrån självidentifikation och utifrån ramkonvention, fru talman.

Anf. 54 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Om vi inte skulle ge vårt stöd också till den finlandssvenska gruppen skulle vi inte heller ge det stöd i organisationsbidrag som vi ger till den finlandssvenska gruppen. Det är klart att vi ser att det finns ett behov av stöd, och vi ger det också gärna till den gruppen.

När det gällde att bestämma vilka som skulle bli de nationella minoriteterna var språket en avgörande skillnad. Det finns väldigt stora likheter mellan svenskar i övrigt och dem som är sverigefinnar och dem som är finlandssvenskar. Men en avgörande skillnad var språket, och det var det som riksdagen lyfte upp som en del när det gällde att pröva vilka som skulle bli nationella minoriteter.

Jag för också en dialog med KU, som följer de här frågorna. Skulle det visa sig att det finns andra parametrar som i avgörande delar skiljer dessa grupper och som gör att de har behov av speciella stöd, om det kommer fram den typen av uppgifter, får man naturligtvis överväga sina beslut. Men några sådana uppgifter föreligger inte, och därför har jag inte heller för avsikt att ompröva det beslut som riksdagen har tagit.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 18 februari inkommit.

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Framställning

2004/05:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2004

Sammansatta utrikes- och socialutskottets betänkande

2004/05:USoU1 Globala smittsamma sjukdomar

Näringsutskottets betänkande

2004/05:NU10 Regelförenkling

Lagutskottets betänkande

2004/05:LU20 Nya regler om dödförklaring

Konstitutionsutskottets betänkanden

2004/05:KU29 Riksdagens arbetsformer

2004/05:KU15 Riksdagens arbetsformer – förenklad ordning

2004/05:KU27 Fri- och rättighetsskyddsfrågor

2004/05:KU17 Fri- och rättighetsskyddsfrågor – förenklad ordning

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2004/05:SfU9 Pensionssystemet

Prot. 2004/05:89

11 mars

Svar på

interpellationer

14 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 mars

2004/05:456 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg
Anhöriginvandring

2004/05:457 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Helikoptrar inom sjöräddningen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 mars.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 mars

2004/05:1208 av *Henrik von Sydow* (m) till näringsminister Thomas Östros

Omfattningen av bidrag till SSU

2004/05:1209 av *Henrik von Sydow* (m) till näringsminister Thomas Östros

Näringsdepartementets bidrag till SSU

2004/05:1210 av *Lennart Hedquist* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Kostnad för måltider på kriminalvårdsanstalter

2004/05:1211 av *Jan Emanuel Johansson* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Situationen för studerande på anstalt

2004/05:1212 av *Lennart Hedquist* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Tobaksköp av underårig

2004/05:1213 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till statsrådet Lena Sommestad
Statligt stöd till klimatinvesteringsprogram

2004/05:1214 av *Sinikka Bohlin* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Framtida avfallshantering

2004/05:1215 av *Ulf Sjösten* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Handläggning av ansökan om universitetsstatus

2004/05:1216 av *Johnny Gylling* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Miljöinformation i bilannonser

2004/05:1217 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Svenska studenters möjlighet att studera utomlands

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 mars.

16 § Kammaren åtskildes kl. 11.32.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 10 § anf. 43 (del-
vis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om frågestund	1
2 § Meddelande om information från regeringen.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Svar på interpellation 2004/05:427 om uppskov med fastighetsskatten.....	1
Anf. 1 Finansminister PÅR NUDER (s)	1
Anf. 2 LARS GUSTAFSSON (kd)	2
Anf. 3 Finansminister PÅR NUDER (s)	4
Anf. 4 LARS GUSTAFSSON (kd)	4
Anf. 5 Finansminister PÅR NUDER (s)	5
Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd)	6
5 § Svar på interpellation 2004/05:411 om nationellt forskningsprogram om säkerhet	7
Anf. 7 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	7
Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd)	7
Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	8
Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd)	9
Anf. 11 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	10
Anf. 12 YVONNE ANDERSSON (kd)	11
Anf. 13 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	11
6 § Svar på interpellation 2004/05:420 om att värna våra svenska bokstäver å, ä och ö	12
Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	12
Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd)	12
Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	13
Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd)	14
Anf. 18 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	14
Anf. 19 YVONNE ANDERSSON (kd)	15
7 § Svar på interpellation 2004/05:424 om anställningsvillkor för forskare.....	15
Anf. 20 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	15
Anf. 21 ULF NILSSON (fp)	16
Anf. 22 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	17
Anf. 23 ULF NILSSON (fp)	18
Anf. 24 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	19

Anf. 25 ULF NILSSON (fp).....	20	Prot. 2004/05:89
Anf. 26 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	21	11 mars
8 § Svar på interpellation 2004/05:352 om rätten att inneha politiskt uppdrag.....	22	
Anf. 27 Statsrådet JENS ORBACK (s)	22	
Anf. 28 INGVAR SVENSSON (kd)	23	
Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c)	24	
Anf. 30 Statsrådet JENS ORBACK (s)	25	
Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd)	25	
Anf. 32 LARS-IVAR ERICSON (c)	26	
Anf. 33 Statsrådet JENS ORBACK (s)	26	
Anf. 34 INGVAR SVENSSON (kd)	26	
9 § Svar på interpellation 2004/05:366 om sexklubbars könsdiskriminerande reklam	27	
Anf. 35 Statsrådet JENS ORBACK (s)	27	
Anf. 36 INGER DAVIDSON (kd)	28	
Anf. 37 Statsrådet JENS ORBACK (s)	29	
Anf. 38 INGER DAVIDSON (kd)	30	
Anf. 39 Statsrådet JENS ORBACK (s)	30	
Anf. 40 INGER DAVIDSON (kd)	31	
Anf. 41 Statsrådet JENS ORBACK (s)	31	
10 § Svar på interpellation 2004/05:402 om överförmyndare.....	31	
Anf. 42 Statsrådet JENS ORBACK (s)	31	
Anf. 43 HILLEVI LARSSON (s).....	33	
Anf. 44 Statsrådet JENS ORBACK (s)	34	
Anf. 45 HILLEVI LARSSON (s).....	34	
Anf. 46 Statsrådet JENS ORBACK (s)	35	
Anf. 47 HILLEVI LARSSON (s).....	35	
11 § Svar på interpellation 2004/05:418 om finlandssvenskarnas status	36	
Anf. 48 Statsrådet JENS ORBACK (s)	36	
Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c).....	37	
Anf. 50 Statsrådet JENS ORBACK (s)	38	
Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (c).....	39	
Anf. 52 Statsrådet JENS ORBACK (s)	40	
Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (c).....	40	
Anf. 54 Statsrådet JENS ORBACK (s)	40	
12 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträde	41	
13 § Bordläggning.....	41	
14 § Anmälan om interpellationer.....	42	
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	42	
16 § Kammaren åtskildes kl. 11.32.....	43	

